

Stenografični zapisnik

osemnajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dné 9. julija 1896.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach. — Vsi članovi razun: Ekszellenca knezoškof dr. Jakob Missia. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje deželno-zborskega zapisnika XVII. seje dné 6. julija 1896.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 65. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt zakona o vožnji s kolesi.
4. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Ivana Hribarja in tovarišev gledé ustanovitve deželne zavarovalnice proti požaru, toči in živinskim boleznim (k prilogi 64).
5. Utemeljevanje samostalnega predloga gosp. poslanca Viljema Pfeiferja in tovarišev gledé uredbe pol- in celodnevnega pouka na javnih ljudskih šolah (k prilogi 54).
6. Ustno poročilo finančnega odseka o dogovoru, ki je skleniti med deželnim odborom kranjskim in c. kr. deželno komisijo za agrarske operacije gledé nastavljanja zemljemerskega osehja za agrarske operacije (k prilogi 55).
7. Ustno poročilo finančnega odseka gledé začasnega daljnega pobiranja deželnih priklad 1897. leta (k prilogi 57).
8. Ustno poročilo finančnega odseka gledé iz državnih sredstev deželi Kranjski povodom potresa dovoljenega 3% posojila v znesku 1,500.000 gld. (k prilogi 59).
9. Ustno poročilo finančnega odseka gledé dovoljevanja tri- odstotnih posojil potrebnim posestnikom takih poslopj, ki jih je potres podrl ali poškodoval, iz svote 500.000 gld., ki se je dovolila deželi Kranjski iz državnih sredstev (k prilogi 60).

Stenographischer Bericht

der achtzehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 9. Juli 1896.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Regierungsvertreter: A. k. Landespräsident Victor Freiherr v. Hein und k. k. Bezirkscommissär Wilhelm Freiherr v. Rechbach. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jacob Missia. — Schriftführer: Landschafts-Secretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der XVII. Landtags-Sitzung vom 6. Juli 1896.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidentens.
3. Beilage 65. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Gefegentwurf über das Radfahrwesen vorgelegt wird.
4. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Ivan Hribar und Genossen in Angelegenheit der Errichtung einer Landes-Versicherungsanstalt gegen Feuer-schaden, Hagel und Viehkrankheiten (zur Beilage 64).
5. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Genossen, betreffend die Regelung des Halbtags- und Ganztagsunterrichtes an den öffentlichen Volksschulen (zur Beilage 54).
6. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über das zwischen dem krainischen Landesauschusse und der k. k. Landescommission für agrarische Operationen, betreffend die Bestellung des geometrischen Personales für agrarische Operationen abzuschließende Abkommen (zur Beilage 55).
7. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses inbetreff der provisorischen Weitererhebung der Landesumlagen im Jahre 1897 (zur Beilage 57).
8. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses, betreffend das aus Staatsmitteln dem Lande Krain aus Anlaß des Erdbebens gewährte 3% Darlehen im Betrage von 1,500.000 fl. (zur Beilage 59).
9. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses, betreffend die Gewährung von dreiprocentigem Darlehen an hilfbedürftige Besitzer von solchen Gebäuden in Laibach und den Landbezirken Krains, welche durch das Erdbeben zerstört oder beschädigt wurden, aus dem Lande Krain aus Staatsmitteln bewilligten Betrage von 500.000 fl. (zur Beilage 60).

10. Ustno poročilo finančnega odseka o najemu 450.000 gld. posojila v regulacijske namene mestne občine Ljubljanske (k prilogi 61). 11. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi novega poslopja na mestu sedanjega dvorca (k prilogi 62). 12. Ustno poročilo finančnega odseka gledé priskrbe režijskih potrebščin in gledé preskrbovanja bolnikov s hrano v deželni bolnici, porodišnici in hiralnici (k prilogi 63). 13. Ustno poročilo upravnega odseka o razdružitvi selske občine Škófja Loka v dve samostojni občini (k prilogi 56). 14. Ustno poročilo upravnega odseka gledé dovolitve 5% naklade na najemnino v Ribniškem trgu (k prilogi 58). 15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji posestnikov iz Orehovice in Polhovice za izločitev iz občine Brusnice, okraj Novomesto.	10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Aufnahme eines Darlehens von 450.000 fl. zu Regulierungszwecken der Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 61). 11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses inbetreff des Baues eines neuen Gebäudes an Stelle der gegenwärtigen Burg (zur Beilage 62). 12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Beistellung der Regierfordernisse und der Krankenverpflegung in der Landeskranken-, Gebär- und Siechenanstalt (zur Beilage 63). 13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Bischoflack in zwei selbständige Gemeinden (zur Beilage 56). 14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Bewilligung einer 5% Auflage von den Miethzinserträgen im Markte Reifnitz (zur Beilage 58). 15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Inassen von Rußdorf und Polhovica um Ausscheidung aus der Gemeinde Wraßnitz, Bezirk Rudolfswert.

Začetek seje ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje deželno-zborskega zapisnika XVII. seje dne 6. julija 1896.**1. Lesung des Protokoll der XVII. Landtags-sitzung vom 6. Juli 1896.****Tajnik Pfeifer:**

(bere zapisnik XVII. seje v slovenskem jeziku. — Liest das Protokoll der XVII. Sitzung in slovenischer Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitnem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Visoka zbornica je v zadnji seji sicer sklenila, da ne sprejme nobenih peticij več in da se vse peticije, ki bi še došle, izročé deželnemu odboru v rešitev. Vender pa pravim, da se napravi izjema gledé peticije udove v preteklem mesecu umrlega kance-lijskega adjunkta Ferdinanda Pfeiferja, ker gre tu za nujno stvar, za odmerjenje pokojnine, katere bi deželni odbor v svojem delokrogu ne mogel rešiti. Torej predlagam, da se ta peticija izročí finančnemu odseku.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Peticija se torej izročá finančnemu odseku.

Na vrsto pride točka:

3. Priloga 65. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predloži načrt zakona o vožnji s kolesi.**3. Beilage 65. Bericht des Landesauschusses, mit welchem der Gesetzentwurf über das Radfahrwejen vorgelegt wird.**

(Izročí se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec župan Hribar ima besedo.

4. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Ivana Hribarja in tovarišev gledé ustanovitve deželne zavarovalnice proti požaru, toči in živin-skim boleznim (k prilogi 64).**4. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Ivan Hribar und Genossen in Angelegenheit der Errichtung einer Landes-Vericherungsanstalt gegen Feuer-schaden, Hagel und Viehkrankheiten (zur Beilage 64).****Poslanec Hribar:**

Visoka zbornica! Ko se je zadnjikrat bil utemeljeval in kasneje tudi obravnaval predlog gospoda poslanca Žitnika o ustanovitvi deželne zavarovalnice zoper požarne škode, zoper točo in zoper živinske bolezni, bil sem po nekem žalostnem dogodku v mojej rodbini zadržan, da nisem mogel biti navzoč. Dogovoril sem se sicer z gospodom deželnim glavarjem in on mi je obljubil, da bo dotično točko odstavil z dnevnega reda do prihodnje seje, toda to se ni zgodilo in tako mi ni preostalo drugega, ko naprositi častite gospode tovariše, da mi v tej tako važni stvari pripomorejo do besede, kar so storili s tem, da so podpirali samostalni predlog, kateri sem stavil v XVI. seji, dne 11. februvarija t. l. in kateri mi je danes utemeljevati. Naravno je, gospoda moja, da se bom pri utemeljevanji tega samostalnega predloga ozirati moral nekoliko na govor gospoda poslanca Žitnika, s katerim je utemeljeval svoj in svojih tovarišev samostalni predlog gledé ustanovitve deželne zavarovalnice z neobligatornim zavarovanjem.

Med tem časom, gospoda moja, kar smo imeli počitnice od zadnjega zasedanja do sedanjega nadaljevanja našega zborovanja, vršilo se je zopet nekoliko ljudskih shodov, katere so gospodje dr. Žitnikovega političnega mišljenja bili sklicevali.

Na jednem teh ljudskih shodov — bilo je to v Šmarjeti — govoril je gospod poslanec Žitnik zopet o zavarovanji in takrat je po poročilih, ki sem jih dobil in o katerih smem smatrati, da so resnična, dejal tele besede:

»K sreči ni bilo poslanca, ki je zastopnik neke zavarovalnice, navzočega v deželnem zboru takrat, ko smo govorili v deželnem zboru za deželno zavarovalnico.«

Obžalujem, da je gospod poslanec Žitnik čisto pozabil, da je oni predlog, s katerim sem si hotel ohraniti besedo in ki je bil izročén visoki zbornici v XVI. seji dne 11. februvarija, podpisal tudi on sam. Torej je bil moral vedeti, da bom še imel priliko, govoriti o tej stvari in previdno bi bil ravnal, ko bi ne bil hvalil jutra pred večerom.

Sedaj pa naj mi bo dovoljeno, da se ozrem na utemeljevanje Žitnikovo.

Gospod poslanec Žitnik je govoril jako obširno, dejal pa koj iz početka svojega govora, da ni mislil, da to velevažno narodnogospodarsko vprašanje zahteva toliko mučnega proučevanja in tako dolgotrajnih študij. Jaz moram reči, da sem takrat občudoval veliko marljivost gospoda poslanca Žitnika, in se čudil, da je tako natančno proučil vse imenitne narodnogospodarske pisatelje, kakor so Wagner, Brämer, Schäffle i. dr.; moram pa tudi naravnost priznati, da me je silno iznenadilo, ko sem kasneje iz državnozbornskih stenografičnih zapisnikov izprevidel, da si gospod poslanec Žitnik ni toliko truda vzel, da bi bil proučeval vse te narodnogospodarske pisatelje, ampak da je čital samo stenografične zapisnike državnega zbora in iz tistih za svoj govor to porabil, kar se mu je zdelo koristno in potrebno.

Pri tem moram še posebno naglašati, da je gospod poslanec Žitnik ravno tako govoril, kakor je govoril v sei dné 8. februarija l. 1892. v deželnem zboru grof Wurmbrand. Ako bi bil gospod poslanec Žitnik torej hotel pokazati nekoliko usmiljenja do nas, in nekoliko krščanskega usmiljenja do gospodov stenografov, bi bil najbolje storil, ko bi bil rekel: »Tiste misli, katere imam jaz o deželnih zavarovalnicah, je pred menoj imel, ker se jih je bržkone od mene naučil. štiri leta poprej grof Wurmbrand. Prosim torej, da vzamete dotične stenografične zapisnike državnozbornske v roke in prečitate dotični govor.« Ali on tega ni storil; temveč njemu se je potrebno zdelo, da je v slovenščino prestavljeni govor Wurmbrandov tukaj zopet govoril, in zaradi tega, ker grofu Wurmbrandu na govor, ki ga je imel v državnem zboru, nisem imel prilike odgovarjati, bodi mi dovoljeno, da na ta Wurmbrandov govor tukaj odgovorim. Da pa se ne bo reklo, da morebiti pretiravam in mislilo, da se je gospod poslanec Žitnik drugodi informoval o zavarovalstvu, naj povem drastičen slučaj, da je gospod poslanec Žitnik celo tisti eksistenčni minimum, o katerem je govoril grof Wurmbrand v državnem zboru, vzel iz njegovega govora in dotični odstavek skoraj doslovno iz njega prevel. Gospod poslanec Žitnik namreč pravi: »Ona — vlada — ne more vsacemu zagotoviti eksistenčnega minimuma; toda pomagati more, da se revščina ne širi v toliki meri in da ne raste število fatalistov in drugih državi nevarnih ljudi.« Grof Wurmbrand pa je tako-le dejal: „Die Regierung muß sich sagen: Ich kann naturgemäß in dem colossalen Concurrenzampfe nicht jeden dahin führen, daß er sein Existenzminimum so findet, wie er es wünscht und wie er und seine Familie es brauchen würden; sie kann aber dahin streben, daß nicht eine Verarmung eintritt, welche den Betroffenen die ganze Bitterkeit seiner Lage fühlen läßt (Bravo) und ihn so zum Feinde der Gesellschaft und des Staates macht.“

Kakor torej vidite, so to skoraj ravno tiste besede; samo da se je grof Wurmbrand nekoliko bolj izrazil kakor gospod poslanec Žitnik, ki je za njim govoril.

Sedaj pa, gospôda moja, prestopam k vprašanju: za kaj pa se je prav za prav šlo?

Gospod poslanec Žitnik je stavil s tovariši predlog, naj dežela ustanovi zavarovalnico, ki naj bi vpeljala neobligatno zavarovanje v naši deželi; pri utemeljevanji svojega predloga je pa to čisto pozabil in govoril samo za prisilnost zavarovanja.

Jaz torej mislim, da gospod poslanec Žitnik sam s seboj ni bil popolnoma na jasnem, kaj da želi. Zdi se mi, da je bila stvar taka-le: Gospod poslanec, ki je že prej večkrat na ljudskih shodih govoril o prisilnem zavarovanju, hotel je ta predlog ponoviti v deželnem zboru.

Previdnejši kolegi iz kluba, kateremu ima čast pripadati, pa so takoj izprevideli, da bi bil tak predlog s prisilnim zavarovanjem nepotreben, ker bi pri državni upravi našel velikansko nasprotje. Zaradi tega so mu torej svetovali: »Prijatelj, ako hočeš, da mi o tej stvari, katero za agitacijo potrebujemo, tudi v deželnem zboru govorimo, moraš predlog akomodovati tako, da bo mogoče pametno o njem govoriti.« Tako si mislim, da je prišel pred zbornico predlog, naj dežela ustanovi zavarovalnico, katera bi pa nikogar ne vezala, da se mora pri njej zavarovati. Ker se je gospod poslanec Žitnik gledé zavarovalstva že prej pripravljaj za ljudske shode in je zanje porabil material, kateri je hotel porabiti tudi v visoki zbornici, pozabil je, da je svoj predlog stavil za neobligatno zavarovanje in govoril le o ustanovitvi deželne zavarovalnice s prisilnostjo.

Sedaj torej k prisilnosti. Kako je gospod poslanec Žitnik utemeljeval svoj predlog? On pravi, da ljudstvo samo zahteva prisilno zavarovanje in da se je še povsodi, kjer se je vpeljalo prisilno zavarovanje, pokazalo, da je ljudstvo ž njim jako zadovoljno.

Ali je to res, gospôda moja? Jaz pravim, da ni res, temveč da je vsaka prisiljena stvar odijozna, in kakor je odijozna vsaka druga prisiljena stvar, tako bo odijozno postalo tudi zavarovalstvo, ako dekretujete prisilnost. Sicer je vlada na usta ministerskega predsednika sama tudi rekla, da bo predložila državnemu zboru zakon o prisilnem zavarovalstvu. Vender pa se bo, kolikor je znano iz prejšnjih pogajanj in iz transpiracij iz ministerstva, zakon, kateri bo vlada predložila državnemu zboru, glasil tako, da bo pač vsakdo primoran, zavarovati svoje poslopje, toda da mu bo popolnoma prepuščeno, izbrati si zavarovalnico, pri kateri hoče poslopje zavarovati. Bodite pa prepričani, častiti gospodje tovariši, da bo ta zakon, ki pa ima čisto drugo tendenco, kakor kar zahtevajo gospod poslanec Žitnik in tovariši njegovi, naletel na precejšnji odpor in da ne bo nikdar postal popularen, kakor mislijo gospodje, ki zahtevajo prisilnost. Gospôda moja, vsaj imamo v tem oziru skušnje. Na Moravskem imate jako eklatanten vzgled. Dné 27. novembra leta 1888. je stopil za Moravsko zakon v veljavo, po katerem se je vpeljalo prisilno zavarovanje zoper živinske bolezni, in kakošen je bil sad, ki ga je rodil ta zakon? Sad je bil ta, da je deželni zbor moravski dné 1. januarja vsled groznilih pritožeb, ki so prihajale od vseh strani — od kmetovalcev in od veleposestnikov — sklenil soglasno, da se ima prisilno zavarovanje odpraviti, in tisti zakon

razveljaviti. Tako je prišlo, da je na Moravskem gledé živinskega zavarovanja zopet prepuščeno posamezniku, ali hoče zavarovati svojo živino ali ne. Tukaj, častiti gospodje tovariši, vidite, kakošen pomen ima prisilnost.

Gospôda moja, ako se tukaj govori o prisilnosti zavarovanja, to ni prav nič drugega pri nas, kakor v drugih deželah, da se namreč porablja prisilnost samo v agitačne namene. Ljudski tribuni iščejo taka sredstva, ki vlečejo in ker dosedaj o zavarovalstvu še ni bilo veliko govora in je mnogo drugih parol, pa že davno obrabljenih, polastili so se sedaj zavarovalstva in ker morejo ti ljudski tribuni kazati na dobro uspevanje privatnih zavarovalnih zavodov in ker morejo kazati, koliko denarja so ti privatni zavarovalni zavodi v dolgem času svojega obstanka nabrali in kolike reserve imajo v svoji lasti, je pač lahko mogoče, da danes rečejo ljudstvu: »Glej, toliko milijonov imajo zavarovalnice, vse to bi bilo lahko šlo v tvoj žep.« Ljudstvo na ta način začenja premišljevat, če bi morebiti prisilno zavarovanje zares ne utegnilo biti ona panacea, ki bi ga obvarovala vseh mogočih nadlog in vseh mogočih stisk. Faktično, gospôda moja, pa stvar ni taka. Kako pa to, da se gospodje, ki zahtevajo prisilnost, in med njimi tovariši Žitnik, ogrevajo samo za prisilno zavarovanje poslopij? Kaj druge stroke niso ravno tako važne? Kaj premičnosti, katere ima gospodar, kaj živina za kmeta ni take vrednosti kakor poslopje? Jaz bi trdil, gospôda moja, da imajo mnogi gospodarji v premičnem blagu, v inventarji, še celó veliko večjo vrednost kakor v poslopijih. Ako živina pocepa ali vsled ognja pogine, ako požar uniči premičnosti, je gospodar mnogokrat veliko večjo škodo trpel, kakor če mu je zgorelo poslopje, katero si more popraviti z lesom, ki ga lahko dobi iz lastnega gozda. Gospôda pa vedno govoré le o prisilnem zavarovanji pri poslopijih! In zakaj? Ker se jim zdi to tako čisto priprosto, da ni treba nobene umetnosti, ako se hoče vpeljati prisilno zavarovanje poslopij in da bi samo od sebe šlo. Kdor pa hoče ljudstvu res pomagati in ako je izprevidel, da je prisilno zavarovalstvo tisto, kar utegne povzdigniti do najvišjega blagostanja, mora kot dober zastopnik svojega okraja zahtevati, da se mora uvesti prisilno zavarovanje za vse stroke, ki utegnejo v narodno-gospodarskem oziru donášati koristi. Dokler tega ne stori, toliko časa je vse pridigovanje o prisilnem zavarovanji poslopij čisto in samo golo agitačno sredstvo.

Gospod poslanec Žitnik je v svojem govoru naglašal stališče svoje stranke, češ, mi smo pravi prijatelji ljudstva, ki se borimo proti liberalizmu, katerega tako grozno slikajo on in tovariši njegovi, in proti izrodokom tega liberalizma, proti kapitalizmu. Vprašam vas pa, ali je to res?

Oglejmo se nekoliko po narodnogospodarskem polji v naši državi, pa bomo takoj izprevideli, da je to, kar se je izreklo po gospodu poslancu Žitniku, gola neresnica. Ni res, gospodje, da se borite proti kapitalizmu. Nasprotno je res, da ste že mnogokrat poskušali snovati kapitalistične zavode, s katerimi ste

hoteli dobiti kapital v roke in z njim gospodariti v svoje namene. Vsaj imamo tukaj v naši kronovini majhno, ampak jako žalostno primeró. Ali ni bila banka Slovenija kapitalističen zavod, ki bi bil imel denar napeljati v Vaše roke? In kaj pa katoliška tiskarna, katoliška knjigarna? Ali ni to kapitalistično društvo, katero pri nas v Ljubljani odvzema obrtnikom dohodke, katere bi sicer in katere so poprej imeli? (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: »Narodna tiskarna!«) Narodna tiskarna tudi; pa mi nismo nikdar rekli, da se borimo proti kapitalu, ampak smo vedno smatrali, da je kapital, ako je dobro upravljan, največja sreča za narod. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: »Tega nikdo ne zanikava!«) Jaz odgovarjam gospodu poslancu Žitniku, gospod Kalan, in jaz Vas smatram kot somišljenika njegovega. Gospod poslanec Žitnik je govoril proti kapitalizmu sploh. Mi se kapitala ne branimo, pa tudi Vi si ga želite, ali žalibog nimate upravnih močij, ki bi mogle dobro gospodariti v velikih zavodih in to Vas grize in peče. V tem oziru hočem navesti eklatanten dokaz iz najnovejšega časa. Vaša zavarovalnica Unio Catholica sloni ne na prisilnosti, ampak na prostem pristopu vsakega in ta zavarovalnica tako žalostno uspeva pod protektoratom in upravo visoke prelacije, da ne bo dolgo trajalo, da jej bo ugasnila luč življenja. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: »Bomo pa drugo ustanovili!«) Pa se jej bo ravno tako godilo kakor tej. (Poslanec Kalan: — Abgeordneter Kalan: »Boste pa vi bolje izhajali!«) Mi bomo bolje izhajali, ker bomo svoje zavode bolje upravljali: ampak od Vaših zavarovancev ne bomo imeli veliko dobička, ker jih je strašno malo. Verjemite, da je res tako.

Gospôda moja, gospod poslanec Žitnik je tukaj nam bil dokazoval na dolgo in na široko, da mora biti pri zavarovalstvu vpeljana vzajemnost in pravi, da bo to načelo prišlo do veljavnosti šele takrat, ako se bo ustanovila deželna prisilna zavarovalnica. To je naravnost neresnično. Zavarovalnic, ki so ustanovljene po načelu vzajemnosti, je veliko več v naši državi, kakor pa akcijskih; nikdo pa ne more trditi, da vzajemnosti v gotovem oziru ni tudi pri akcijskih zavarovalnicah. Navesti hočem samo jeden, jako poučen slučaj, iz katerega bode izprevideli, da vzajemnost velja tudi pri akcijskih zavarovalnicah in obstoji v tem, ker riziko razdeljujejo na velike površine in tako majhne kraje obvarujejo prevelike škode, ki bi jih sicer utegnili zadeti. V dokaz omenjam slučaj, ki se je 1. 1842. pripetil v Hamburgu. Takrat primeril se je v tem mestu velikanski požar. Škoda, katero je povzročil ta požar, znašala je 32 1/2 milijona mark na poslopijih in 56 milijonov mark na premičninah, vsega skupaj je torej škoda znašala 88 1/2 milijona mark. Kako so tedaj delovale privatne zavarovalnice in kako tiste, ki so živiale vladino podporo in so poslovale pod vladnim protektoratom? Hamburgska mestna zavarovalnica, jedna takoimenovanih socijetet, kakoršne je hvalil gospod poslanec Žitnik in o katerih bom pozneje še izpregovoril, hamburgska mestna socijeteta torej je izplačala 22 % zavarovanih škod, katere je povzročil požar, oškodovala

torej zavarovance za 78 %. Vse druge zavarovalnice pa so izplačale škode do zadnjega pfeniga. Tukaj vidite, častiti gospodje tovariši, da torej tudi prisilnost in vladni protektorat še ne dajeta poročstva, da bo mogla zavarovalnica vse svoje obveze izpolnovati.

Pa ker že govorim o deželni zavarovalnici, naj navedem še drug slučaj. Kanton Glurus v Švici je l. 1861. imel pri svojej prisilni zavarovalnici veliko škodo, tako, da je država morala dati 2.400.000 fr. posojila, da so mogli izhajati pri izplačevanju škod; poleg tega pa še je zvezni svet moral skleniti, da se poviša davek in cena soli. Torej zaradi tega, da je prisilna zavarovalnica mogla izpolniti svoje obveze, moral se je poleg tega, da je država dala toliko posojila, napraviti višji davek in višja cena soli. Zaradi tega pa so nekateri švicarski kantoni sklenili, da imajo prisilne zavarovalnice vsak riziko pozavarovati pri privatnih zavarovalnicah. Take švicarske prisilne zavarovalnice torej niso nič drugega kakor agenture, ki zavarovanja vsprejemajo ter jih oddajajo privatnim zavodom, tistim zavodom, ki so gospodu poslancu Žitniku in tovarišem tak trn v očéh, da bi jim in katerim bi takó radi življenje izpihnili, da bi cvetelo deželno in državno prisilnostno zavarovanje, katero si pa kaj rado s tem pomaga, da apeluje na pomoč teh privatnih prisilnih zavarovalnic.

Gospod poslanec Žitnik je v svojem govoru tudi citoval nek odstavek iz imenitnega spisa dr. Schäffleja in se zlasti skliceval na izraz „Gemeinwirthschaft“ ter hotel iz tega izraza dokazati, da je Schäffle bil za državno in proti privatnemu zavarovalstvu. Meni se pa zdi, da je gospod poslanec izraz napačno umel. „Gemeinwirthschaftlich“ je državno zavarovanje; „gemeinwirthschaftlich“ pa delujejo tudi vse zavarovalnice, ki vzdržujejo veliko število članov, da s skupnimi močmi pomagajo povračati posamezikom škodo, povzročeno po požarih. Temu izrazu „gemeinwirthschaftlich“ bi se mogel nasproti postaviti izraz „einzelwirthschaftlich“, ki bi se dal rabiti na čas, ko je jeden sam bankir imel pravico pobirati premije, nikdar pa se ne dá beseda „Gemeinwirthschaft“ v smislu »javnega prava« nasproti postaviti privatnemu pravu. Beseda „Gemeinwirthschaftlich“ še nikakor ne pomenja »javno-praven« nasproti »privatno-praven«.

Gospod poslanec je silno hvalil socijetete. Ali ravno tiste socijetete, katerih prva se je na Nemškem ustanovila že l. 1718., so ravno na Nemškem najbolj nepriljubljene. Kdor hoče, naj bere poročila po nemških časnikih, ali da mu ne bo treba preveč časnikov čitati, lahko v roko vzame zavarovalne strokovne liste, in izprevidel bo, kako silno veliko pritožeb se pojavlja iz krogov privatnih udeležencev in od strani zastopov trgovine in obrtnije proti tem socijetetam. Vsi ti krogi soglašajo v tem, da privatne zavarovalnice bolje, kulantneje in reelneje postopajo, kakor pa državne zavarovalnice. Zato pa vidite ravno na Nemškem, kjer imajo socijetete, katere država protežuje, da se privatne zavarovalnice jako sijajno razvijajo, tako, da se more o privatnih zavarovalnicah na Nemškem reči, da so prave velesile v narodno-gospodarskem oziru.

Da gospod poslanec Žitnik ne bo rekel, da trdim nekaj, za kar dokaza nimam, hočem citovati nek sklep deželnega zbora velike vojvodine Oldenburške z dné 2. marca l. 1894. Ta deželni zbor je takrat sklenil:

»Vlada se naprosi, da odpravi prisilno zavarovanje in odstrani obstoječe zakonske določbe gledé požarnih blagajnic.«

Gospôda moja, če sam deželni zbor — torej ne samo kaka trgovinska zbornica, ki zastopa bolj privatne interese — temveč če deželni zbor sam, ki ima zastopati interes vse dežele, kaj tacega izreče, potem je gotovo, da se je moralo pojaviti dosti opravičenih pritožb proti socijetetam, predno se je prišlo do tega sklepa. Ne morem si drugače misliti — vsaj je ravno tako, kakor pri nas, da moramo imeti dobro podstavo, predno storimo kak sklep — kakor da je deželni zbor velike vojvodine Oldenburške dobro premišljeval, ali so pritožbe zares take, da je treba takega sklepa.

Gospôda moja, kako socijetete spolnjujejo svojo dolžnost, o tem hočem navesti samo jeden primerljaj.

V mestu Würzburgu se je l. 1891. primerilo sedem sumnih požarov, namreč takih, o katerih je socijeteta trdila, da so sumljivi, dasiravno opravičenost te sumnje ni bila dokazana in nasledek tega je bil, da je Hessenska deželna zavarovalnica za vsa mesta premijo za dôbo petih let za jedno petino povišala. Torej na podlagi sedem »sumnih« slučajev izvajala je zase pravico, povišati premije za vse tiste, ki so bili prisilno pri njej zavarovani. — Ako bi bili res vsi krivi, bi se ne dalo ugovarjati. Toda ona je za vse, tudi čisto nesumljive in nekrive zavarovance, povišala premije za jedno petino na dôbo petih let.

To, gospôda moja, so tiste velikanske koristi, katere si obetajo nekateri od prisilnega zavarovalstva in utegnili bi se tudi pri nas zgoditi, ako se vpelje prisilno zavarovalstvo, kar se pa — toliko zaupam v modrost naše vlade — najbrž ne bo zgodilo, da se bodo kmatovalci kmalu začeli oglašati in pritoževati proti dobrotam prisilnega zavarovalstva. (Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: »Zakon se izdeluje!«)

Zakon se izdeluje, vsaj mi je to znano, ampak tak zakon o prisilnem zavarovanju, da bo vsakemu posamezniku prepuščeno, izbrati si družbo, pri kateri se hoče zavarovati. Kar se tiče živinskega zavarovanja, naj se vpelje prisilnost, pa bojim se, da bodo uspehi taki, kakor na Moravskem, da bodo namreč kmetovalci prosili, naj se prisilnost odpravi, ako se res vpelje.

Opozarjam Vas pa, gospôda moja, tudi še na nekaj drugega, da namreč to kričanje po prisilnem zavarovanju ni ničesa drugega kakor neka socijalistična ideja, ki utegne s časom nevarna postati, neko kričanje po državnem socijalizmu. Če se Vam posreči, da tako daleč pripravite zavarovalstvo, potem, gospôda moja, pri tem ne bote mogli ostati, temveč potem bote morali podržaviti še marsikaj drugega, marsikaj tacega, kar bi gospodom od te (leve — links)

strani, v katerih imenu je gospod poslanec Žitnik govoril, bilo jako neprijetno.

Sicer pa previdni in modri državniki povsodi spoznavajo, da prisilno zavarovanje k ničemur drugemu ne pelje, kakor k državnemu socializmu. Gospôda moja, o tem je jako znamenita neka izjava Bavarskega ministra barona Feilitzsha. V seji dne 15. marca leta 1894. je minister baron Feilitzsch v Bavarskeji zbornici poslancev tako-le izjavil: „Die Regierung kann sich daher nicht herbeilassen, die Hand zur Gründung einer Monopolanstalt zu bieten, schon mit Rücksicht auf die Consequenzen, die zu nichts anderem als zum Staatssocialismus im weitesten Sinne führen müßten.“

Na Bavarskem namreč imajo že prisilno zavarovanje za poslopja in hoteli so je vpeljati tudi za premično blago. Med poslanci so se našli taki, ki so s prisilnostjo ravno tako okolu sebe metali, kakor dandanes nekateri gospodje pri nas in zato se je minister Feilitzsch tako odločno uprl prisilnemu zavarovanju z besedami, ki sem jih ravnokar navedel. Ako se gospod poslanec Žitnik sklicuje na Bismarka, ki je dne 15. marca l. 1884. govoril za prisilno zavarovalstvo, sem jaz jako radoveden, ali bi Bismark se danes tudi še tako izrazil, kakor takrat. Od tistega časa so socializmu narastle peroti in Bismark, kot dober državnik, kot mož velikega in jasnega uma, bi takoj izprevidel, da je zahtevanje prisilnega zavarovanja le jedna najnovejših parol, s katero se podpira socializem, in jaz sem prepričan, da bi, ako bi imel danes priliko, izreči se o prisilnosti v zavarovalstvu, izjavil se tako, kakor se je izjavil prej imenovani Bavarski minister baron Feilitzsch.

Toda, gospôda moja, sklicevati se moram gledé svoje trditve tudi na izjavo Avstrijskega državnika, kateremu imamo veliko zahvaliti, pred vsem zahvaliti, da so naše državne finance dandanes v tako dobrem redu; bivšega ministra viteza Dunajevskega namreč, ki je leta 1887. v državnem zboru izrekel te-le pomembne besede: „Es liegt zwar in der Zeit, Monopole zu schaffen; ich kann aber nicht umhin, meine innerste Ueberzeugung dahin auszusprechen, daß dies ein unrichtiger Weg sei, eine abschüssige Bahn, weil sie sich mit den Principien der öffentlichen Ordnung nicht verträgt. Ich könnte es daher nicht verantworten, den Staat dahin zu bringen, die sozialistische Ordnung vorzubereiten und immer mehr den Privaterwerb einzuschränken.“

In kaj družega, gospodje, kakor „Einschränkung des Privaterwerbes“ je, ako hočete celi množici agentov, o katerih nekateri gospodje jako neradi kaj slišijo, odvzeti tisti mali zaslužek, ki ga sedaj imajo pri privatnih zavarovalnicah? Ravno s tisto pravico, s katero se zahteva poddržavljenje zavarovalstva, more se zahtevati tudi, da se poddržavi obrtništvo, kupčija, gostilničarstvo in kavarnarstvo, z jedno besedo, zahtevati, država prevzemi vsa podjetja, socialistični red naj vlada, država pa naj razdeli dohodke med posamezne državljane. Tisti, ki se navdušujete za tak monopol, nočete ničesar drugega, kakor državni socializem.

Gospod poslanec Žitnik je tudi tega mnenja, da se dá to poddržavljenje zavarovanja prav lahko

izvesti, vlada naj kar kratko reče: »Prisilila bom ljudi, da se zavarujejo« in vsakdo se bo zavaroval pri zavarovalnici, katero bo dežela ustanovila. Premoženje drugih, privatnih zavarovalnic zapade in stvar je pri kraji. Kakor vsak hišni gospodar lahko svojo hišo za pet let dá v najem in potem odpové, tako država lahko prevzame zavarovalstvo jednako, kakor gledé železnic, pošte, telegrafov in telefonov. Gospôda moja, na prvi pogled vsakdo lahko izprevidi, da to argumentovanje nima prave podlage. Zavarovalstvo se ne dá primerjati s hišo, ker ta ima vedno realno vrednost. Hiša se dá v najem za gotovo dôbo ali zavarovalstvo só ustanovili podjetni ljudje, ki so izprevideli, kako važno je, ako se skuša ohraniti nek del gospodarske vrednosti. Zavarovalstvo ni nič vidnega, država ga ni dala nikomur v najem, temveč razvilo se je samo od sebe in tisti, ki so je ustanovili, imajo lastninsko pravico. Pri nas — hvala Bogu — živimo v pravni državi, pravna država pa bo vedno vedela, da ima dolžnost, privatno last varovati in zato pravim: To vprašanje — če bi jedenkrat prišlo do tega, da bi se zavarovalstvo imelo poddržaviti — je zvezano s tako imenitnimi in daleč segajočimi posledicami, da se ne bo dalo tako hitro uravnati. Tukaj bo treba računati z odškodninami za razne zavarovalnice, pa tudi z interesom zavarovalcev samih. Sklicevanje gospoda poslanca Žitnika, da bi bilo poddržavljenje zavarovalstva podobno poddržavljenju železnic, pošte, telegrafa in telefona, po mojem mnenju ni opravičeno. Železnice, pošte, telegraf in telefon je vlada od nekdaj upravljala v svojej režiji, ustanovila je te stvari zato, da ima najvažnejša prometna sredstva v svojih rokah. Tukaj pa, kjer ne gre za promet, ampak za to, da se varuje premoženje, da se varuje lastninska pravica, tukaj se lahko prepušča privatni špekulaciji, da kakor pri drugih strokah, pri obrtništvu, kupčiji itd. skuša pospeševati in povzdigniti narodno gospodarstvo. Nekaka podobnost je med kupcem in zavarovalnico in prepričan sem, da privatni podjetnik, obrtnik, kupec bo veliko vstrajneje in uspešneje deloval za povzdigo narodnega gospodarstva, kakor država. Vsaj veste, uprava pri državi bo birokratična in birokratizem je sovražnik podjetnosti.

Gospod poslanec Žitnik je potem, da podkrepi svoje razloge za ustanovitev prisilne deželne zavarovalnice, tudi navajal, kako silno drage so privatne zavarovalnice. Obžalujem, da se gospod poslanec kot lajik ni poprej dal poučiti od kakega strokovnjaka, katerega bi bil lahko dobil in ki bi mu bil nepristransko razložil, kako stvari stojé. Tako se mu je primerilo, da se je osmešil, ko je nekaj citiral iz govora poslanca Rutkowskega iz državnega zbora. Rutkowski je čisto pravilno navajal nekatere številke, katerih si pa gospod poslanec Žitnik ni mogel razložiti ter s tem, da jih je navajal, osmešil se pred samim seboj in pred visoko zbornico. Gospod poslanec Žitnik je navajal iz govora poslanca Rutkowskega, da neka zavarovalnica avstrijska, zavarovalnica A, zaračunava premije od zavarovancev po 3·94 pro mille, B po 5·23, C po 8·84 in D po 9·84 pro mille, to je po 3, 5, 8, 9 gld. za 1000 gld. zavarovalnega

kapitala. Pri tem je pa dejal to-le, kar je rekel tudi poslanec Rutkowski, pa ne tako, kakor gospod poslanec Žitnik: In sedaj poglejmo v Prusijo. Tu se plača 1 marka 64 vinarjev pro mille, torej niti 1 gld. za 1000 zavarovanih goldinarjev. « Gospôda moja, vsakdo bo na prvi pogled spoznal, da je pro mille pri markah kakor pri goldinarjih vedno jednak, ravnotak od 1000 mark kakor od 1000 goldinarjev, in ako se plača na Pruskem 1 marka 64 vinarjev pro mille, se pravi to od 1000 mark in ne od 1000 gld. in torej se od 1000 gld. plača 1 gld. 64 kr. in ne samo 1 gld., kakor je on izračunil.

Torej v takih slučajih bi bilo končno vender le boljše, da bi se gospodje poslanci, ako hočejo v visoki zbornici brilirati z narodnogospodarsko vednostjo, véasih poprej nekoliko informovali pri strokovnjakih, katerih je lahko dobiti, kakor bi se jaz gotovo informoval pri gospodu Žitniku, ako bi hotel govoriti o duhovskih razmerah, o katerih nisem poučen.

Ako je gospod poslanec govoril o različnosti postavkov pri premijah, ki se morajo pri nas in na Pruskem plačevati za vsakih 100 gld. zavarovanega kapitala, moral bi bil pomisliti, da so te razlike popolnoma opravičene z ozirom na visokost rizika.

Pri nas v Avstriji imamo veliko zavarovalnic, in od teh sem si sestavil račun, iz katerega je razvidno, koliko je pri vsaki zavarovalnici plačati premije od 100 gld. zavarovanega kapitala in gospod poslanec Žitnik se bo začudil, ako mu bom povedal, da se pri prvi Ogrski zavarovalnici od 1000 gld. zavarovanega kapitala plačuje 11 gld. 79 kr., pri praški mestni zavarovalnici pa samo gld. 0.92. To je velikansk razložek, katerega bo pa vsak takoj spoznal kot opravičenega, ako pomisli, koliko večjo riziko ima zavarovalnica, ki zavaruje po Ogrski pusti, kakor pa zavarovalnice, ki delujejo v mestu Praškem, Dunajskem ali v Ljubljani. Ta razlika v riziku opravičuje tudi nizke postavke, ki se plačujejo na Pruskem, kjer le redko kedaj nahajate s slamo krite hiše, ampak so zvečine vse zidane in z opeko krite. Zavarovanje zidanih, z opeko kritih poslopij pa je pri nas tako neprimerno po ceni, da nobena prisilna zavarovalnica tako po ceni ne bo mogla zavarovati. Vzemimo, gospôda moja, samo jeden slučaj, katerega dobimo prav blizu.

Lanskega leta je dežela Kranjska zavarovala novo deželno bolnico. Kaj mislite, gospôda moja, po koliki odškodnini je vsprejela dotična »oderuška« zavarovalnica to zavarovanje? Nič več, kakor za 22 kr. od vsakih 1000 gld. ali 2.2 kr. od 100 gld. zavarovanega kapitala je vsprejela zavarovalnica Riunione adriatica di Sicurtà, kateri je gospod poslanec Žitnik očital, da deluje s tako velikanskim dobičkom. Ali more kdo cenejši biti in gledé na velikansko nevarnost, katero prevzame, zahtevati manjšo premijo za zavarovanje poslopja, kakor 22 kr. od 1000 gld. zavarovanega kapitala?

Ker že govorim tukaj o tem, koliko se plačuje pri nas premije od vsakih 1000 gld. zavarovanega kapitala pri raznih zavarovalnicah in ker se je tudi

gospod poslanec Žitnik na to skliceval, naj mi bo dovoljeno, da navedem posamezne postavke, ker smatram za svojo dolžnost. skrbeti, da pride stvar v stenografični zapisnik, da se ne bo kasneje mislilo, da nikdo ni odgovoril na tista izvajanja, ki smo jih čuli iz ust gospoda poslanca Žitnika. Številke, katere si bom dovolil navesti, jasno pričajo, kako veliki so pri posameznih zavarovalnicah razložki pri rizikih in kažejo, kako velik mora vsled tega biti razložek pri procentnih postavkih za riziko, ker posamezne zavarovalnice v raznih deželah poslujejo pod jako različnimi okolnostmi.

Omenjam, da se te številke naslanjajo na računске sklepe dotičnih zavarovalnic l. 1894.

Linška vzajemna zavarovalnica je imela zavarovanih 185.699.521 kron vrednosti, ter je dobila od tega 678.942 kron premije, pobirala je torej 3.67⁰/₁₀₀; Dunajska vzajemna zavarovalnica je imela zavarovane svote 1.523.568.900 kron, prejela je 1.942.669 kron premije; pobirala je torej 1.27⁰/₁₀₀. Tirolska vzajemna zavarovalnica je pri 374.347.100 kron zavarovanega kapitala, prejela za premije 934.990 kron, torej 2.50⁰/₁₀₀. Prva Češka vzajemna zavarovalnica, ki je imela 419.400.400 kron zavarovanega kapitala in je prejela premij 1.950.858, pobirala je od vsakih 1000 4.65⁰/₁₀₀. Graška vzajemna zavarovalnica, ki je imela zavarovanih 447.261.688 kron, prejela je za to 1.472.582 kron, pobirala je po 3.29⁰/₁₀₀. Moravsko-Slezka zavarovalnica 485.085.082 kronami in s premijo 1.549.940 kron, je pobirala 3.19⁰/₁₀₀. Solnograška vzajemna zavarovalnica z zavarovanimi 97.392.790 kronami in s premijo 217.972 kron je pobirala po 2.23⁰/₁₀₀. Praška mestna zavarovalnica, na katero sem se poprej skliceval, je imela zavarovanega kapitala 195.439.040 kron, s premijo 181.585 kron in je na 1000 gld. vrednosti za zavarovanje prejela samo 92 kr. Krakovska vzajemna zavarovalnica z zavarovanim kapitalom 1.059.729.916 kron in premijo 7.358.530 kron je pobirala 6.94⁰/₁₀₀. Zaveza sladkornic, vzajemna zavarovalnica, ki je imela zavarovanega kapitala 931.925.494 kron in premijo 2.369.678 kron, je pobirala 2.54⁰/₁₀₀. Vzajemna zavarovalnica Sv. Florijana v Hebu je imela zavarovanega kapitala 109.024.412 kron s premijo 373.066 kron in je torej pobirala 3.42⁰/₁₀₀. Slavija z zavarovanim kapitalom 497.352.612 kron in letno premijo 2.256.594 kron, je pobirala 4.53⁰/₁₀₀; Slavija na Slovenskem, katere številke so mi tudi znane kot njenemu zastopniku, pa je pobirala samo 2.42⁰/₁₀₀, to pa zato, ker je pri nas na Slovenskem primerno več poslopij z opeko kritih, kakor po drugih deželah, v katerih Slavija še posluje. Konkordija je imela 365.033.496 kron zavarovanega kapitala s premijo 1.202.266 kron, ter je torej prejela od vsakih 1000 zavarovanega kapitala 3.29⁰/₁₀₀. Transsylvania v Hermanstadtu je imela 47.978.642 kron zavarovanega kapitala s premijo 244.820 kron in je torej prejela od 1000 zavarovanega kapitala po 5.10⁰/₁₀₀. Gospodarska vzajemna zavarovalnica z 48.968.730 kron zavarovanega kapitala in premijo 285.598 kron, pobirala je 5.08⁰/₁₀₀. Unio Catholica z 79.434.842 kron zavarovanega kapitala in 229.148 kron premije je pobirala 2.06⁰/₁₀₀.

Tu vidimo jako nizek stavek, to pa izvira od todi, da se ta zavarovalnica večinoma peča z zavarovanjem cerkvá, kar je zvezano z veliko manjšo nevarnostjo. Vzajemna zavarovalnica Dnjester v Lvovu končno je imela zavarovanih 26,270.276 kron s premijo 244.716 kron in je torej pobirala 932⁰/₁₀₀.

Sedaj pa prestopam k akcijskim zavarovalnicam, katerih pa ni toliko.

»Assicurazioni Generali« z zavarovanim kapitalom 7.898.509.322 kron in s premijo 16,551.770 kron, je pobirala 209⁰/₁₀₀. »Riunione Adriatica di Sicurtà«, ki je imela 5.827.480.556 kron zavarovanega kapitala in premije 13,594.202 krone, je pobirala 233⁰/₁₀₀ na leto. »Prva Ogrska zavarovalnica« z 833,495.786 kronami zavarovanega kapitala in s premijo 9,830.492 kronami je pobirala 1179⁰/₁₀₀, kakor sem že omenil, zaradi tega toliko, ker je na Ogrskem riziko ne navadno velik. »Avstrijski Féniks« z zavarovanimi 3.983.936.162 kronami in 13,024.660 kron premije, je pobiral 327⁰/₁₀₀. »Dunav« z zavarovanim kapitalom 1.588,145.130 kron in 4,915.150 kron premije, je pobiral 309⁰/₁₀₀, in končno »Dunajska akcijska zavarovalnica«, ki je imela 1.081.602.674 kron zavarovanega kapitala in premije 6.095.128 kron, prejemale je 563⁰/₁₀₀ od zavarovanega zneska.

Iz tega seznamka torej, kateri sem si sam sestavil po številkah bilancij posameznih zavarovalnic in o katerih sem želel, da bi prišle v stenografični zapisnik, ker najbolje pričá, kako neopravičena je trditev, da se privatnim zavarovalnicam plačujejo previsoke premije, je razvidno, da se visokost premije vedno le ravná po razločku v visokosti rizika.

Razloček 11 gld. 72 kr. in 92 kr. od vsakih 1000 gld. zavarovanega kapitala je tako ogromen, da ho vsakemu laziku na prvi pogled jasno, da je mogel biti le razloček v riziku, ki je diktoval jednemu zavarovalnemu zavodu tako visoko, drugemu pa tako nizko premijo.

Govorilo se je, da bi prisilno zavarovanje pri deželni zavarovalnici moglo biti ceneje, kakor sedanje prostovoljno zavarovanje pri privatnih zavarovalnicah. Opozarjam častite gospode tovariše, da je prisilna zavarovalnica v Graubündenu v Švici, katera je poprej pobirala 1/2⁰/₁₀₀ premije, v jednem letu zaradi velikih škod in velike nevarnosti poskočila na celih 7⁰/₁₀₀. Ljudstvo se je uprlo in zahtevalo, da se prisilnost odpravi, kar se je tudi zgodilo, in kasneje so se ljudje sami od sebe zavarovali pri privatnih zavarovalnicah, in sicer jim je to prišlo ceneje. Da je pa to res tako, dokazuje primera iz Nemčije. Prilike za primerjanje imajo v Nemčiji dosti, ker imajo tam, n. pr. na Bavarskem in drugodi prisilne zavarovalnice in javne socijetete. Omeniti hočem samo nekega slučajja.

Heidelberška trgovska zbornica odgovorila je Pforzheimski na neko vprašanje povodom vedno boljše rastočih prizadevanj za podržavljenje zavarovalstva:

Zu Betreff der Verstaatlichung des Feuerversicherungsweßens bemerken wir, daß in allen, nicht socialistisch gesinnten Kreisen — gospôda moja, to, prosim, dobro

premislite — daß in allen nicht socialistisch gesinnten Kreisen, sich eine allgemeine Stimmung gegen dieselbe in der Erkenntnis geltend macht, daß sowohl für Handel und Industrie, als für jede andere culturelle Bestrebung die freie Concurrenz die Bedingung und der Maßstab eines jeden Fortschrittes ist. Wir glauben auch nicht, daß eine staatliche Feuerversicherungsanstalt den Industriellen mehr entgegenkommen wird, als dies seitens der Privat-Versicherungsgesellschaften geschieht, denn alle in den Händen des Staates befindlichen Betriebe vollziehen sich, wie dies nur natürlich ist, in mehr oder weniger bureaukratischer Weise, während sich mit den Privatgesellschaften leichter verkehren läßt, weil dieselben nicht an die Buchstaben von Gesetzen und Verordnungen gebunden sind, sich vielmehr gegebenen Verhältnissen leichter anpassen und nach jeder Richtung hin freier bewegen können.“

Gospôda moja, tisto, nad čemer se spodbikajo oni gospodje, ki tako goré za podržavljenje zavarovalstva, to so oni grozni upravni troški, katere proizvôča uprava privatnih zavarovalnic. Tudi v tem oziru mi je treba izpregovoriti nekoliko besed, da dokažem, da je to neka brez premisleka tja vržena fraza in da je ta trditev v praksi neutemeljena, ker se iz prakse vidi, da država zavarovalnice veliko dražje upravlja, kakor jih upravljajo privatna društva. Pred vsem je treba imeti pred oči, da so gledé upravnih stroškov merodajni razni momenti. Zavarovalnice, ki vsprejemajo samo direktna zavarovanja, ki razpošiljajo agente in same izdajejo police, imajo, kar je čisto naravno, nekoliko večje upravne stroške, kakor tista zavarovalnica, ki je v zvezi z drugimi zavarovalnicami in vsprejema pozavarovanja v tem zmislu, da jej dotične zavarovalnice odstopajo del svojih rizik, da se bolje izognejo nevarnosti. Z direktnim zavarovalnim poslom je toliko opraviti, ker mora zavarovalnica vsakemu članu posebej izdati polico in vsakega člana vpisati v vse knjige. Vzemimo konkretni slučaj pri pisarni, kateri imam jaz čast biti predstojnik.

Zavarovalnica ima nad 60.000 članov in za vsakega je treba izdelati polico, vsakega je treba vpisati v vse knjige, treba je članove opominjati, dopisovati jim in vse to proizvôčuje velikansko delo. Tak promet, kakor ga ima ta pisarna, bi kak bančni zavod opravil z jedno samo močjo, za to pisarno pa jih je treba dvaindvajset. Kak trgovinski zavod bi opravil ves posel k večjemu z dvema uradnikoma. Pri zavarovalnicah, katere vsprejemajo od tujih zavarovalnic rizike, da se nevarščina porazdeli, je pa to veliko lagljeje. Taka zavarovalnica vsprejema po 1000 gld. premije na jedno samo borderean, na jedno samo konsignacijo, katere ni treba drugam vpisavati, ko v računsko knjigo. Zato imajo take zavarovalnice tudi veliko manjše upravne stroške, kakor direktno poslujoči zavarovalni zavodi. V Avstriji so direktno poslujoče vse vzajemne zavarovalnice, med tem, ko akcijske družbe vsprejemajo pozavarovanja, pa so tudi — morebiti v veliko začudenje gospoda poslanca Žitnika — jako po ceni upravljane.

Upravni troški, davki in odpisi pri avstrijskih vzajemnih zavarovalnicah so leta 1895. iznašali, in

sicer: pri Linški vzajemni zavarovalnici 103.080 kron, to je 15 18 % od vse premije; pri Dunajski vzajemni zavarovalnici, ki je kakor znano, jedna najbolj vzornih zavarovalnic, so ti troški iznašali 606.778 kron, torej 31·23 %; pri Tirolski deželni zavarovalnici 164.098 kron, torej 17·55 %; pri prvi Češki zavarovalnici 525.966 kron, torej 27 odstotkov; pri Graški vzajemni zavarovalnici 311.160 kron, torej 21 13 %; pri Moravsko-Slezki 267.678 kron, torej 17·33 %; pri Praški mestni zavarovalnici 42.446 kron, torej 23 37 %; pri Krakovski 1.086.911 kron, torej 14·77 %; pri zavezi sladkornic — in to je jako karakteristično, ker je premija tako visoka, da je iznašala čez 2.369.000 gld. — ničesar, temveč ta zavarovalnica je faktično še dobiček imela, torej ne samo, da se za upravne troške, davke in odpise ni ničesar izdalo, bilo je še celo 185.904 gld. dobička, in sicer vsled tega, ker so tiste zavarovalnice, ki so vsprejele pozavarovanje, plačale take provizije, da so se pokrili vsi troški in se je še prihranilo 185.904 gld. »Sv. Florijan« v Hebu je potreboval 110.000 kron, torej 29·48 %; »Slavija« je potrebovala 549.170 kron, torej 25·22 %; »Konkordija« 280.594 kron, torej 23·33 %; »Transsylvanija« 93.496 kron, torej 38·19 %; »Gospodarska« 68.276 kron, torej 23·90 %; in »Unio Catholica«, ki se upravlja na ortodoksno-katoliški podlagi, 122.770 kron, to je **49·52 %**, torej skoraj še jedenkrat toliko, kakor vsaka druga, tudi najdražje upravljana zavarovalnica. Končno imamo vzajemno zavarovalnico »Dnjester«, ki je izdala 53.814 kron, torej 21·99 % za upravne troške, davke in odpise.

Sedaj pa se ozrimo, gospôda moja, po akcijskih zavarovalnicah.

»Assicurazione Generali« izdala je 3.494.790 kron, torej 21·11 odstotkov; »Riunione Adriatica di Sicurtà« 2.743.532 kron, torej 20·18 odstotkov; »Prva Ogrska« 1.797.218 kron, torej 18·33 %; »Avstrijski Féniks« 2.062.416 kron, torej 15·67 odstotkov; »Fonsière« 1.362.000 kron, torej 18·09 %; »Dunav« 1.157.870 kron, torej 23·56 %; »Ogrska-francoska« 806.198 kron, torej 19·93 %, in »Dunajska« 1.030.866 kron, torej 16·89 %.

Sedaj pa pogledjmo, kako se upravljajo državne zavarovalnice in tukaj imamo vzgled v Nemčiji. Žalibog, da mi niso na razpolaganje — v poslednjem času tudi nisem imel toliko časa, da bi si jih bil mogel preskrbeti — številke naših delavskih zavarovalnic zoper nezgode.

Nemške državne zavarovalnice zoper nezgodo so imele leta 1885., ko so se ustanovile, stroškov 938.382 mark; leta 1886. — samo za upravo — 2.506.483 mark; leta 1887. 2.964.406 mark; l. 1888. 3.317.040 mark; leta 1889. 3.615.784 mark; l. 1890. 3.794.687 mark; vseh dohodkov pa je leta 1889. bilo 37.686.844 mark, in ker so izdatki iznašali, in sicer

a) odškodnine 12.956.410 mark;

b) preiskovanje nezgod 1.072.864 mark;

c) upravni troški 4.145.633 mark, torej so upravni troški za vsako naznanjeno škodo iznašali 25·37 %, v tem, ko pri avstrijskih privatnih zavodih ne iznašajo več kakor 13 gld. Torej se vidi, koliko so državne zavarovalnice cenjše, kakor privatne!

Sicer pa se mora reči, da prepoceni upravni troški zavarovancem tudi niso na korist. Državna uprava, kjer ima zavarovalstvo v rokah, to dobro spoznava in zaradi tega je tako previdna, da pošilja vestne uradnike cenjevat škode. Kjer se pa zavarovalnica birokratično upravlja, tako, da se škode dajo ceniti morebiti po agentih ali po občinskih predstojnikih, silno narašča število požigov, namreč špekulativnih požigov, in škod je tako veliko, da se zavarovalstvo ne more razvijati. Najboljši dokaz se vidi pri številkah tistih treh zavarovalnic, katere je gospod tovariš Žitnik postavil kot vzor zavarovalnic, namreč pri deželni zavarovalnici Tirolski, pri Gorenjeavstrijski in pri Solnograški.

Tirolska zavarovalnica je koncem leta 1893. imela na svojih zavarovanih poslopih 105 % škode, na premičnostih 63·7 %; Gorenje Avstrijska na poslopih 70 %, na premičninah 45·9 %, in Solnograška na poslopih 67 % in na premičninah 112 %, — torej 112 gld. škode na 100 gld. premije! In zakaj to, gospôda moja? Ker škode cenjujejo občinski predstojniki, in kako ti postopajo, je znano. Ako se škode tako cenijo, naravno, da se potem množi število špekulativnih požigov, kar v drugih deželah ne vidite.

Poglejmo druge, privatne zavarovalnice, koliko imajo te škod, dasiravno imajo približno ravno take upravne troške, kakor ravnokar omenjene tri deželne zavarovalnice Tirolska, Gorenjeavstrijska in Solnograška. Začnimo pri vzajemni zavarovalnici Dunajski. Ta zavarovalnica imela je leta 1893. škod, in sicer na poslopih 40·4 %, na premičninah 12 3 %. Graška vzajemna zavarovalnica je imela škod na poslopih 73·7 %, na premičninah 40·5 %; prva Češka na poslopih 54 %, na premičninah 32 07 %; Moravsko-Slezka na poslopih 49·3 %, na premičninah 46·9 %; Krakovska vzajemna zavarovalnica vsega skupaj 50·20 %, ker ne razločuje poslopij od premičnin; »Slavija« pa je imela škode 56 4 %.

Vidite torej, da tiste vzajemne zavarovalnice, ki izdajejo nekoliko več za upravne troške, uspešneje delujejo in veliko več prihranijo svojim članom, kakor tiste, ki imajo manjše upravne troške.

Sedaj pa naj izpregovorim še nekoliko besed o tistih ogromnih dobičkih, in mastnih dividendah, katere je gospod poslanec Žitnik, kakor pred njim drugi — in v našem deželnem zboru bivši deželni poslanec Šuklje — očital akcijskim zavarovalnicam. Kje pa so, gospôda moja, ti ogromni dobički in te mastne dividende? Začudili se bodete, ko vam dokazem na podlagi avtentičnih števil, da imajo lepe dohodke in prebitke ravno vzajemne zavarovalnice in da akcijskim zavarovalnicam zavarovanje prav za prav čisto nič ne nese, ker se spuščajo v tako veliko konkurenco, da je dobiček od zavarovanja nemogoč in da jedini dobiček obstoji v obrestih od kapitala, od rezervnih fondov. Ako bi teh rezervnih fondov ne bilo, potem ne vem, kako bi mogle izhajati akcijske zavarovalnice, ampak zapreti bi morale svoje pisarne in ustaviti svoje poslovanje. Taki so tisti dobički, ki se delajo od premij za zavarovanje. Dandanes mora vsaka zavarovalnica tako zavarovati, da se more

vsakdo zavarovati za tisti nevarnostni razred, za katerega ga prevzame zavarovalnica in da se od njega ne zahteva preveč.

Poglejmo si torej tiste dobičke, o katerih je govoril gospod poslanec Žitnik.

Linška vzajemna zavarovalnica je imela pri zavarovalni premiji po odbitku obresti 40.196 gld. dobička, torej 5·92%. Tirolska deželna zavarovalnica 131.496 gld. izgube. To je jako poučno za gospoda tovariša Žitnika, ki misli, da bi deželna zavarovalnica deželi prinašala koristi. V jednom letu imela je Tirolska vzajemna zavarovalnica izgube 131.496 gld., Solnograška je imela 15.676 gld., torej 7·19% dobička; Dunajska vzajemna zavarovalnica 200.174 gld., torej 10·30%; Prva Češka vzajemna zavarovalnica 138.558 gld., torej 7%; Graška vzajemna zavarovalnica 107.892 gld., torej 7·32% dobička; Moravsko-Slezka vzajemna zavarovalnica je imela 8.974 gld. izgube. Praška 78.876 gld., torej 43·44% dobička; Krakovska 942.505 gld., torej 12·80% dobička; zaveza sladkornic je imela 125.228 gld. izgube; Sv. Florijan v Hebu 26.752 gld. dobička, torej 7·17%; »Slavija« 262.910 gld., torej 11·65% dobička; »Concordia« 28.836 gld. dobička, torej 2·39%; »Transsylvania« 6.378 gld. dobička, torej 2·60%; »Gospodarska« 22.088 gld. izgube; »Unio Catholica« 69.900 gld. izgube; »Dnjester« 24.858 gld. dobička, torej 10·16%.

In sedaj pa pridejo akcijske zavarovalnice, ki so gospodom, ki soglašajo z gospodom tovarišem Žitnikom, tako grozen trn v pēti.

»Assicurazioni Generali« je imela 449.000 gld. dobička, torej 2·71%; »Riunione Adriatica di Sicurtà« 158.182 gld. dobička, torej 1·16%; »Prva ogrska« 701.866 gld. dobička, torej 7·14%; »Avstrijski Féniks« 43.070 gld. dobička, torej 0·33 odstotkov; »Foncière« 107.614 gld. dobička, torej 1·43%; »Dunav« 100.550 gld. dobička, torej 2·05%; »Ogrsko-Francoska« 171.112 gld. izgube in »Dunajska« 69.450 gld. dobička, torej 1·14%.

Torej, gospōda moja, iz tega je vidno, da ti dobički niso tako ogromni, in ako so, kakor pri vzajemnih zavarovalnicah, večji, pridejo v korist članom samim, kar je gospod poslanec Žitnik sam naglašal. Da pa imajo akcijske družbe nekoliko dobička, da je »Prva Ogrska zavarovalnica« mogla izplačevati po 5—8% dividende, za to se nimajo zahvaliti današnjim razmeram zavarovalstva, ko delujejo skoraj z izgubo, ampak nekdanjim srečnejšim razmeram, ko so se še prejemale višje premije in si v teku let nabrale na milijone in milijone fondov, ki jim sedaj dadó obresti.

Sedaj pa si bom dovolil še nekoliko opomb brez statističnega materijala.

Gospod poslanec Žitnik se je skliceval, tako, kakor je to storil pred njim bivši poslanec Šuklje v tej zbornici in učitelj Žitnikov, grof Wurmbrand v državnem zboru, tudi na to, da bi bilo hipotečnemu kreditu v naši deželi silno na korist, ako bi se ustanovila deželna zavarovalnica.

Meni se zdi jako čudno, da je gospod poslanec Žitnik pri tej priliki omenjal hipotečnega kredita;

čudno zaradi tega, ker se je o svojem času protivil mojemu predlogu, s katerim sem predlagal ustanovitev deželne hipotečne banke. Ako bi kaj moglo povzdigniti hipotečni kredit — in gospod poslanec Žitnik pravi, da bi bilo to v naši deželi silno potrebno — tedaj bi bilo primerno sredstvo za to v prvi vrsti deželni hipotečni zavod. Dokler se pa gospod poslanec Žitnik protivi ustanovitvi takega zavoda in le pri utemeljevanji predloga, ki nima čisto nič opraviti z hipotečnim kreditom, naglašaja potrebo, da se mora na to delati, da se povzdigne hipotečni kredit, toliko časa morem samo reči „die Bottschaft hör' ich wohl, allein mir fehlt der Glaube“.

Kar se pa sicer tiče hipotekarnega kredita, moram reči, da ni treba nobene deželne zavarovalnice in nobenega prisilnega zavarovanja, kajti nalogo, ojačiti hipotečni kredit, izpolnjujejo že v polni meri privatne zavarovalnice, o čemer se gospod poslanec Žitnik vsak čas pri vsaki hranilnici koderkoli si bodi lahko prepriča.

Gospod poslanec Žitnik pa tudi pravi, da se bo stavbinska in požarna policija, ako se ustanovi deželna zavarovalnica s prisilnim zavarovanjem, boljše zvrševala kakor dosedaj, in da bo ljudstvo tudi imelo večji interes, dobro gojiti gasilstvo. To je naravnost kontradictio in adjecto. Če bodo vsa poslopja do zadnjega zavarovana, potem se bodo ljudje za stavbinsko in požarno policijo še veliko manj brigali, kakor se brigajo sedaj, ko je veliko objektov nezavarovanih in je v veliko večji meri prizadet interes privatnih krogov. Sicer je pa, kar se tiče zvrševanja stavbinske in požarne policije, to stvar, gledé katere se mora ravnati po zakonu; nobeno prisilno zavarovanje pa ne bo provzročilo, da se bodo zakonski predpisi strožje zvrševali. Tudi gledé gasilstva je resnično ravno nasprotno od tistega, kar je trdil gospod poslanec Žitnik. Ne pomnožil se bo interes občinstva za gasilstvo, kadar bo vse zavarovano, ampak ponižal se bo ta interes. Kdo pa ima sedaj največ interesa za gasilstvo? Gotovo tisti, ki nimajo zavarovanih svojih poslopij in na drugi strani zavarovalna društva, katerim mora na tem ležeče biti, da je gasilstvo dobro organizovano in katera v resnici za gasilstvo jako veliko storé. Potem pa, ako bo jedenkrat vse zavarovano, pa preneha tisti interes za gasilstvo, ki ga sedaj imajo privatna zavarovalna društva in posamezni posestniki.

Potem je gospod poslanec Žitnik dejal, da bi se dandanes vsi ljudje zavarovati mogli le tedaj, ako bi se ustanovil deželni zavod, s prisilnim zavarovanjem. Gospōda moja, zakaj on to misli? On pravi, da se ljudje sedaj ne zavarujejo, ker ne morejō plačati premij. Vprašam pa, ali bodo ljudje, ako se ustanovi deželna zavarovalnica, laglje plačevali premije, kakor sedaj? In vzemimo slučaj, da kdo pogori, ne da bi bil plačal premije. Ali mu bo deželna zavarovalnica vse jedno izplačala škodo? Ako mu jo bo izplačala, potem pa tudi drugi ne bodo hoteli plačevati premij, temveč bodo rekli: »Ako oni ni plačal premije in je vender dobil škodo povrnjeno, zakaj pa naj bi jaz plačeval?«

Torej naj se govori, kakor koli se hoče, gotovo je, da se, kdor se hoče zavarovati, sedaj zavaruje ravno tako lahko, kakor bi to storil pozneje pri deželni zavarovalnici, in da, če hoče, lahko plačuje tistih par krajcarjev zavarovalnine, ki jih zahtevajo privatne zavarovalnice. Da je to res, za to vidite dokaz pri Predarelski zavarovalnici proti živinskim boleznim, kjer ima lahko vsak posestnik zavarovano svojo živino, kakor sem v poteklem, prvem delu sedanjega zasedanja nekoliko razkladal. Jaz pa nasproti trditvi gospoda poslanca Žitnika, ki vedno pravi: »Kmetu se mora pomagati, da bo boljše živel in da se mu ne bo tako slabo godilo«, povdarjam zopet, kar sem naglašal že tolikokrat v tej visoki zbornici: samozvesti in zaupanja v lastne moči je premalo v našem ljudstvu. To moramo buditi, na tem polji moramo delovati vsi, kakor to storimo že sedaj, kadar sklepamo deželni proračun in dovolj-jemo podpore v razne narodno-gospodarske namene, ne pomagamo mu pa s tem, da mu vedno pridigujemo fatalizem, ali pa ako mu rečemo: »Prisilno zavarovalnico ti bomo dali, in potem se ti bo dobro godilo.«

Gospôda moja! dolgo sem že govoril, pa ker že imam besedo, bodi mi vendar dovoljeno, da izpregovorim še nekoliko kratkih besed o dozdevnih koristih prisilnega zavarovanja. In kaj je naravneje, kakor da se pri tej priliki sklicujem na ministra one države, katera ima prisilno zavarovanje, to je na ministra barona Feilitzsch, ki je v bavarskem deželnem zboru dné 23. novembra l. 1893., ko je bil na razpravi zakon zaradi poddržavljenja zavarovanja premičnin, tako le govoril: „Die Regierung steht dieser Frage vollkommen objectiv gegenüber. Sie beabsichtigt keinen Schutz der Privatgesellschaften, sondern hat nur das Wohl des Versicherten und das Wohl des Landes im Auge. Trotzdem kann sie, und das ist die Absicht des Gesamt-Staatsministeriums, dem Antrage nicht beistimmen. Ich bin froh, daß die Regierung vor etwa zehn Jahren, als die Frage im Landtage sehr lebhaft behandelt wurde, „nein“ gesagt hat. Es würde jetzt bereut werden, wenn damals eine staatliche Mobiliar-Feuerversicherungsanstalt geschaffen worden wäre. Wenn durch eine staatlich geleitete Mobiliar-Feuerversicherung billigere Prämien, höhere Entschädigung und sonstige Vortheile erzielt würden, hätte die Regierung trotz den großen Schwierigkeiten die Sache schon angegriffen. Die Gutachten der Regierungstechniker lauteten aber in dieser Beziehung verneinend. Die Frage der Errichtung einer staatlichen Mobiliar-Feuerversicherung muß sehr gründlich studirt werden, die schweren Bedenken gegen eine solche sind noch nicht überwunden, die Bevölkerung muß vielmehr belehrt werden, daß sie aus der Schaffung einer solchen Anstalt für sich keine Vortheile ziehen werde.“

In v zbornici poslancev dné 19. marca l. 1894. je isti minister baron Feilitzsch izrekel naslednje besede, katere bi priporočil gospodu tovarišu Žitniku, da jih blagovoli nekoliko premisliti: „Aus den Bestrebungen, in den Kreis der staatlichen Versicherungsanstalten auch die Mobiliar-Feuerversicherung einzubeziehen, ist ein förmliches Schlagwort für die Agitation herangewachsen;

man will eine staatliche Anstalt unter der Voraussetzung niedriger Prämien und höherer Entschädigungen. Diese Voraussetzung ist aber nicht zutreffend. Der Stellung der Regierung liegt lediglich die Rücksicht auf das Interesse der Versicherten zu Grunde. In diesem Interesse aber muß die Regierung bei dem Mangel eines Bedürfnisses eine Maßnahme ablehnen, die, da größere Vortheile als von den Privatgesellschaften nicht geboten werden könnten, nur Unzufriedenheit im Lande hervorrufen könnte.

Wollte man die in Baiern zugelassenen Gesellschaften oder auch nur Actiengesellschaften plötzlich aufheben, so würde dies in weiteren Kreisen als unberechtigte Gewaltthat aufgefaßt werden. Bei einer allmählichen Beseitigung der Privatgesellschaften würde gerade die Höhe der schlechten Risiken von Anfang an bedenklich sein, abgesehen von der Vergewaltigung der Versicherungsnehmer. Freilich würde eine Monopolanstalt weder billigere Prämien erheben, noch höhere Entschädigungen zahlen können.“

In zbornica poslancev je v istini odklonila predlog, da bi se podržavilo zavarovanje premičnin, ter je sprejela predlog, da se preko tega zakonskega načrta preide na dnevni red.

Da na Bavarskem niso nič kaj veseli in vneti za prisilno zavarovanje, dokazuje najbolje to, da je država ustanovila zavarovalnico zoper škode, provzročene po toči, pa izključila prisilnost in prepustila vsakemu, da se prostovoljno zavaruje. Pri nas pa se, kakor sem že rekel in prav tako kakor je za Bavarsko dobro naglašal minister baron Feilitzsch, v agitačne namene s to stvarjo hodi od hiše do hiše in od kraja do kraja, zlasti kadar se bližajo volitve, in ne da bi se stvar dobro proučila, zagotavlja ljudstvu, da je res Bog vé kako koristna.

Ali končno, gospôda moja, pa moramo vendar vzeti stvar tudi še iz političnega stališča in ta ozir je za nas jako važen. V naših žalostnih slovenskih razmerah bi bilo silno nevarno, ko bi se hotelo napraviti take deželne zavarovalnice s prisilnim zavarovanjem. Gospôda moja, kaj pa bo posledica ustanovitve takega zavoda? Da ste na Primorskem, Koroškem in Štajerskem svoje brate izročili popolnoma v roke dotičnih večin, katere za nje niso imele srca in ga nikdar imele ne bodo. Poglejte, kako se tam dela s kmetijskimi družbami. Napravite deželno prisilno zavarovalnico v upravi nemških in italijanskih uradnikov in politikov in videli bode, da bo s tem našemu narodu prizadeta tako velika rana, kakoršne mu ni prizadela katerakoli naredba vlade, dasiravno se mu je tudi od te strani storilo marsikaj hudega.

Deželna zavarovalnica s prisilnim zavarovanjem, to bi bilo najhujše sredstvo zoper slovensko narodno ideojo na Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Pomislite samo, v kakošnem položaji bi se nahajali Slovenci siromaki, ako jih napravite odvisne od nemških in italijanskih uradnikov, ki bi imeli škode cenjevati. Če dotični uradnik pride škodo cenjevat, kaj lahko deluje tudi v političnem oziru in to se bo zgodilo, kakor hitro deželna uprava na Štajerskem, Koroškem in Primorskem vpelje prisilno zavarovanje. Likvidiranje škod bo v rokah večine in

ta bo skrbela za svoje pristaše; Slovencem pa se bo godila krivica. Tako se je dosedaj delalo nasproti slovenski narodnosti in tako se bo delalo, samo še v veliko večji meri, ako se ustanovi deželno prisilno zavarovanje.

V dokaz samo jedno ime. Grof Wurmbrand, ki je tako strašno vnet za prisilno zavarovanje, bil je dalje časa deželni glavar na Štajerskem. In, gospôda moja, ali se ne spominjate slučaja, ko je prišel o priliki otvorjenja neke železnice na Dolenje Štajersko in se mu je poklonila slovenska deputacija, ki ga je — kar je naravno — ogovorila v slovenskem jeziku? Tedaj jej je grof Wurmbrand mogočno hrbet obrnil in proti svojemu spremstvu izjavil, da je jako neprijetno iznenajen, da se drznejo ti možje ogovoriti ga v slovenskem jeziku. Kaj bi bilo, gospôda moja, ako bi na Štajerskem na čelo deželne prisilne zavarovalnice stopil grof Wurmbrand? Ako pa bi on že ne bil tisti, potem bi jej bili na čelu možje jednakega mišljenja, ki so kakor on nasprotniki slovenskega naroda. Še hujše pa bi bilo za slovensko narodnost v Trstu ali na Koroškem, kjer bi se jej godila tako velika škoda, da se dandanes še proračunati ne dá.

Tega, mislim, gospod poslanec Žitnik tudi ni dobro preudaril in zato pravim, da se je morda s svojim predlogom pre naglil.

S tem, gospôda moja, končujem. Jaz mislim, da sem večinoma ovrgel trditve, katere je gospod poslanec Žitnik nabral iz raznih govorov v državnem zboru o prisilnem zavarovanji sploh, in da sem dokazal, kako umesten je bil predlog, katerega sem s tovariši stavil v XVI. seji dné 11. februarija 1896. l., da se deželnemu odboru naroči, naj se obrne: a) do c. kr. zavarovalnega urada pri ministerstvu za notranje zadeve na Dunaji s prošnjo, naj bi mu blagovolil o tem izraziti svoje mnenje; b) do c. kr. osrednjega statističnega urada na Dunaji s prošnjo, da mu dopslje statistični materijal o točah in živinskih boleznih v vojvodini Kranjski v letih 1880—1895., — to pa zaradi tega, ker je od tega statističnega materijala odvisno, ali bo sploh mogoče deželnemu odboru predlagati deželnemu zboru, ali naj se vpelje deželno zavarovanje zoper živinske bolezni s prisilnostjo ali ne. Od mnenja visokega ministerstva, ki je to vprašanje na vse strani že jako dobro pretresalo, bo pa končno tudi odvisno, ali se more predlagati, da se ustanovi deželna zavarovalnica proti požaru.

Prosim torej, da visoka zbornica blagovoli ta moj predlog izročiti upravnemu odseku v posvetovanje in poročanje.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci so čuli predlog gospoda poslanca Hribarja; predno pa preidemo na glasovanje, čutim dolžnost, reagirati na nek izraz gospoda predlagatelja, ki je rekel, da sem mu, ko je imel v prvem delu sedanjega zasedanja priti v razpravo predlog gospoda poslanca Žitnika o zavarovanji, obljubil,

da se bo razprava o tej točki odstranila z dnevnega reda.

Jaz moram le konstatovati, da sem v tem oziru poprašal gospoda načelnika upravnega odseka barona Liechtenberga za mnenje in on se je posvetoval z člani tega odseka, ki so pa odločno zahtevali, da stvar ostane na dnevnem redu, ker se je sesija bližala koncu in ni kazalo, je odlašati. Tudi drugi gospodje poslanci od stranke, kateri pripada gospod poslanec Hribar, bili so tega mnenja in ker sam nimam pravice, odstavljati toček z dnevnega reda, morala se je stvar obravnavati.

To sem si dovolil opomniti, da ne bo name padlo očitjanje, kakor da bi se jaz ne bil držal obljube. Sicer pa prosim sedaj glasovati.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom gospoda poslanca Hribarja, da se samostalni njegov predlog izroči upravnemu odseku v pretres in poročanje, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen)

Sprejeto.

Na vrsto pride sedaj točka:

5. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Viljema Pfeiferja in tovarišev gledé uredbe pol- in celodnevne pouka na javnih ljudskih šolah (k prilogi 54).

5. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Abgeordneten Wilhelm Pfeifer und Genossen, betreffend die Regelung des Halbtags- und Ganztagsunterrichtes an den öffentlichen Volksschulen (zur Beilage 54).

Deželni glavar:

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo, da utemeljuje ta svoj predlog.

Poslanec Pfeifer:

Ustreza je željam mnogoštevilnih starišev na deželi stopi konservativna stranka pred visoki deželni zbor s predlogom gledé poldnevnega pouka. Meni pripada nalog, utemeljevati ta predlog, kar storim sledečimi opazkami.

Povabil bi Vas, gospôda moja, ob šolskem dnevu, da bi prišli na prijazno Dolenjsko, bodisi v Kostanjevico, Krško ali drugo mestece, trg ali večjo vas in videli po ulicah pohajati ali na pragih posedati male otroke tisti čas, ko domačini hité k obedu. Če kateri tujec takrat pride v tak kraj in vidi ta prizor, radovedno vpraša, kaj to pomeni in zakaj otroci ob času obeda posedajo po hišnih pragih in po klopeh pred hišami? Odgovorilo se mu bo, da so to unanji šolarčki, ki so prišli zjutraj eno uro ali še dlje od doma v šolo in kateri čakajo, da se popoldne zopet prične pouk, ker je predaleč, da bi hodili domov in

se zopet vrnili v šolo — tisti ubogi šolarčki, za katere v šolskem kraju ni pogrjnena nobena miza.

Lakota se tem revčkom na obrazih bere in gledé te žalostne podobe, katera se ob šolskem času dan za dnevom ponavlja na deželi, kjer je celodnevni pouk, je pač vprašanje umestno, ali ima učna uprava pravico zahtevati, da radi celdnevnega pouka strada šolska mladina ravno tisti čas, ko se v rasti razvija in ko hrano najbolj potrebuje.

In ali je celdnevni pouk važnejši nego zdravje in blagostanje cele generacije? Oddaljeni šolarji morajo že po 7. uri zjutraj odhajati od doma, da pridejo pravočasno v šolo in se udeležé pouka od 9. do 12. ure. Ko opoldne preneha pouk in prihaja čas obeda, za unanje šolarje ni pripravljeno kosilo, sem ter tja dobivajo nekateri šolarji nekaj hrane pri usmiljenih ljudeh. Drugi med tem povzijejo košček kruha, če ga že niso prej pojedli, da potem opoldne nimajo kaj prigrizniti ter s praznim želodcem prihajajo popoldne v šolo, — kakšno vrednost, kakšne uspehe zamore imeti ta pouk pri otrocih, katerim se radi lakote skoraj črno dela pred očmi, tega mi pač ni treba razpravljati.

Po dokončanem popoldanskem pouku vračajo se otroci iz šole ter pridejo zlasti ob zimskem času večkrat v trdnem mraku domov in včasih zaspé utrujeni, ne da bi čakali večerje.

Taki otroci, ki so zjutraj zapustili očetovsko hišo in se zvečer vrnili domov, ostanejo torej deset do dvanajst ur brez tople hrane, včasih celo do prihodnjega jutra.

Glavna hrana opoldne je navadno topla jed; o tistem, ki opoldne ni vžival tople hrane, se navadno reče, da je stradal. Ubogemu šolarčku pa naj zadostuje za celi dan suhi kruh, o katerem zdravniki sodijo, da preobilno uživan škoduje otrokom in nedoraslim sploh.

Celodnevni šolarjem nalaga se torej tista kazen, s katero se hudodelnikom včasih poojstruje kazen zopora; ubogi šolarček, ki ni nič zakrivil, ki je nedolžen, se tako ostro kaznuje, da mora stradati, med tem ko malopridneži v zoporu opoldne navadno dobivajo toplo hrano.

Državna oblast, ki glavo šolske mladine tolikrat nasiti s preobilno duševno hrano, se za telesno hrano, za želodec šolarjev, za njih krepki telesni razvoj malo zmeni; sicer razni javni organi takoj zagledajo vsako še tako malenkostno zdravstveno ali drugo napako pri šolskih poslopih in jo odstranijo, ne odpravijo pa vpijočega nedostatka stradajočih šolarjev, kar bi se kaj lahko zgodilo z vpeljavo poldnevnega pouka.

Poldnevni pouk omogoči, da zjutranji šolarji lahko pridejo domov k obedu, popoldanski pa v šolo po obedu, torej ne stradajo niti eni, niti drugi.

Gledé kmetijstva in blagostanja starišev šolo obiskujočih otrok je poldnevni pouk velikega pomena, neprecenljive vrednosti. Kmetovalcu se sedaj slabo godi ne samo v naši državi, ampak po celej Evropi. Njegov položaj zlasti v nekdam vinorodnih, sedaj opu-

stošenih krajih je malo da ne obupen; dohodki se zmanjšujejo, plačila pa naraščajo. Posestnik si mora izdatke v svojem gospodarstvu omejiti, mora večkrat trpeti pomanjkanje neobhodno potrebnih stvari, mora si odreči posle, mora delati od ranega jutra do pozne noči, pristopiti morajo tudi njegovi otroci, katerim ni treba dajati plačila — vsaj je vsakemu znano, da pomagajo otroci doma kot pastirji, kot varuhi majhnih otročičev, pri raznem delu na polji, v vinogradu itd., s tem prihranijo starišem mnogo izdatkov in plačil za pastirja, za dekle itd.

Pri celdnevem pouku pa odpade ta pripomoč od strani otrok; pri takih otrokih pride v poštev tudi važni etični moment: dotični otroci čez dan skorej nikoli niso pri svojih stariših, stariši nimajo dovolj prilike, opazovati slabe navade in napake svojih otrok, otroke poučevati in jih posvariti. Taki otroci navadno niso tako dobro odgojeni, kakor drugi, ki so vsaj pol dneva doma pod nadzorstvom in v bližini svojih starišev, da se jim in očetovi hiši ne od-tujijo v tej meri, kakor otroci, ki nimajo te sreče, da bi vsaj pol dneva bili pri svojih stariših.

Otroci pripomorejo pri domu ali pri kmetijstvu starišev, ki težko pričakujejo, da otroci toliko dorastejo, da jim doma kaj pomagajo.

Vse te in druge razloge je stara („vornärzliche“) učna uprava v poštev jemala s tem, da je za okolico mest in za manjše trge vpeljala poldnevni pouk kot redni tam, koder bi celdnevni pouk na kvar bil kmetijstvu in industriji.

Prejšnji šolski zakon privoščil je torej to olajšavo (poldnevni pouk) kmetijstvu in industriji, sedanja pa jo dovoljuje samo za industrijo v § 9., ki določuje, da se ima pri tovarnah poučevati najmanj dvanajst ur na teden, ki se imajo enakomerno razdeliti na posamezne dneve mej sedmo uro zjutraj in šesto uro zvečer, izvzemši opoldansko uro. Če za tovarniške šolarje zadostuje dvanajst ur pouka na teden, katerih dvanajst ur še toliko ne šteje, kakor poldnevni pouk, ki bi trajal 15—18 ur na teden, potem ni tehtnega razloga, po katerem bi se ne vpeljal poldnevni pouk na deželi v tistih krajih, kjer se nahajajo oni pogoji, katere zahteva današnji predlog.

Imamo mnogo razumnih gospodarjev, obrtnikov, ki so pred letom 1870. obiskovali poldnevno šolo in si pridobili potrebno znanje v branji, računstvu in pisanji, kar spričuje, da se tudi pri poldnevem pouku zamore priučiti takih znanostij, katere zahteva vsakdanje življenje na deželi.

Poleg razlogov, katere sem navajal za poldnevni pouk, pride v poštev tudi prihranitev ali vsaj omejitev rastočih stroškov za šolske potrebščine, za zgradbo novih in razširjenje obstoječih šol itd., kar sem že pretresaval v tej visoki zbornici pri priliki, ko sem zagovarjal poldnevni pouk na deželi. Torej ta razlog, kakor tudi to, da je deželni zbor — kompetenten po § 75. drž. šolskega zakona in § 21. šolske novele — opravičen sklepati določbe v zmislu današnjega predloga, danes radi prekratkega časa, ki nam je še na razpolaganje, le mimogredé omenim.

S temi opazkami sklepam utemeljevanje in prosim, da visoki deželni zbor izroči predlog upravnemu odseku v pretres in poročanje.

(Odobrovanje na levi. — Beifall links.)

Poslanec dr. Tavčar:

Predlagam glasovanje po imenih.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar predlaga o predlogu gospoda poslanca Pfeiferja, da se samostalni njegov predlog izroči upravnemu odseku, glasovanje po imenih.

To je predlog, o katerem se ne glasuje, temveč kateremu je v smislu opravnega reda takoj ugoditi.

Prosim torej gospoda zapisnikarja, da skliče imena gospodov poslancev, gospode poslance pa prosim, da po redu, kakor so klicani, oddajo svoje glasove, in sicer prosim tiste gospode, ki so za to, da se predlog gospoda poslanca Pfeiferja izroči upravnemu odseku, da glasujejo z »da«, drugi z »ne«.

Ich ersuche diejenigen Herren, welche dem Antrage des Herrn Abgeordneten Pfeifer auf Zuweisung seines selbständigen Antrages an den Verwaltungsausschuß ihre Zustimmung ertheilen wollen, mit „Ja“, die übrigen mit „Nein“ zu stimmen.

Tajnik Pfeifer:

Herr Erwin Graf Auersperg!

„Nein.“

Herr Leo Graf Auersperg!

„Nein.“

Gospod Janez Ažman!

»Da.«

Herr Josef Graf Barbo!

„Nein.“

Gospod Oton Detela!

»Da.«

Gospod Viktor Globočnik!

»Ne.«

Gospod Peter Grasselli!

»Ne.«

Gospod Ivan Hribar!

»Ne.«

Gospod Gabrijel Jelovšek!

»Da.«

Gospod Tomaž Kajdiž!

»Da.«

Gospod Andrej Kalan!

»Da.«

Gospod Janko Kersnik!

»Ne.«

Gospod Franc Košak!

»Da.«

Herr Franz Langer Ritter von Podgoro!

„Nein.“

Gospod Matej Lavrenčič!

»Da.«

Gospod Jožef Lenarčič!

»Ne.«

Herr Felix von Leuff!

„Nein.“

Herr Leopold Freiherr von Sichtenberg!

„Nein.“

Herr Alois Loy!

„Nein.“

Herr Karl Luchmann!

„Nein.“

Gospod dr. Danilo Majaron!

»Ne.«

Ekszellenca gospod knezoškof dr. Jakob Missia!
(Odsoten. — Abwesend.)

Gospod Fran Modic!

»Da.«

Gospod Ivan Murnik!

»Ne.«

Gospod Primož Pakiž!

»Da.«

Gospod dr. Franc Papež!

(Odsoten. — Abwesend.)

Gospod Ivan Perdan!

»Ne.«

Gospod Viljem Pfeifer!

»Da.«

Gospod Franc Povše!

»Da.«

Herr Dr. Adolf Schaffer!

„Nein.“

Exzellenz Herr Josef Freiherr von Schwegel!

„Nein.“

Gospod Franz Schweiger!

»Da.«

Gospod dr. Ivan Tavčar!

»Ne.«

Herr Alfons Freiherr von Wurzbach!
(Odsoten. — Abwesend.)

Gospod Jožef Zelen!

»Da.«

Gospod dr. Ignacij Žitnik!

»Da.«

Od 36 gospodov poslancev je glasovalo 33, trije so odsotni, in sicer je glasovalo 19 z »ne« in 14 z »da«.

Deželni glavar:

Torej je predlog gospoda poslanca Pfeiferja, da se izroči njegov samostalni predlog v pretres in poročanje upravnemu odseku, — odklonjen.

(Poslanec Povše: — Abgeordneter Povše: »Vsaj odseku bi ga bili izročili!« — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Zakaj pa prazno slamo mlatiti!«)

Prosim, predlog je odklonjen in stvar ni v razpravi.

Šesta točka, t. j.:

Ustno poročilo finančnega odseka o dogovoru, ki je skleniti med deželnim odborom kranjskim in c. kr. deželno komisijo za agrarske operacije gledé nastavljenja zemljemerskega osebja za agrarske operacije (k prilogi 55).

Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über das zwischen dem kranjschen Landesausschuss und der k. k. Landescommission für agrarische Operationen, betreffend die Bestellung des geometrischen Personales für agrarische Operationen, abzunehmende Uebereinkommen (zur Beilage 55).

izostane, ker poročilo v finančnem odseku ni rešeno.

Na vrsto pride:

7. Ustno poročilo finančnega odseka gledé začasnega daljnega pobiranja deželnih priklad 1897. leta (k prilogi 57).

7. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses in betreff der provisorischen Weitererhebung der Landesumlagen im Jahre 1897 (zur Beilage 57).

Poročevalec dr. Majaron:

Visoki deželni zbor! S prilogo 57. nam je predložil deželni odbor naslednje poročilo:

»Po skušnjah zadnjih let se ne more pričakovati, da bo visoki deželni zbor v tekočem letu v redno zasedanje tako pravočasno sklican, da bi bilo mogoče ustanoviti proračun za 1897. leto ter do

dne 1. januarija 1897 izposlovati Najvišje potrjenje gledé pobiranja deželnih priklad. Treba je torej vsaj za začetek 1897. leta misliti na začasno daljno pobiranje deželnih priklad in ker bo v pokritje primanjkljajev pri deželnem in normalno-šolskem zakladu prihodnje leto treba pobirati priklade vsaj v oni izmeri, kakor leta 1896., usoja si deželni odbor staviti nasvet:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

I. V pokritje primanjkljajev pri deželnem in normalno-šolskem zakladu za 1897. leto naj se pobirajo od 1. januarija 1897. l. naprej do onega časa, ko se priklade za 1897. l. končno veljavno ustanové, ravno tiste priklade, ki so se pobirale leta 1896., in sicer:

A. Za deželni zaklad:

1. 40% doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa;

2. samostojne doklade:

a) od porabe likérjev in oslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine po 15 gld. od vsakega hektolitra;

b) od porabe vseh drugih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra po 30 kr. od vsake hektoliterske stopinje;

c) od vsakega hektolitra porabljenega piva brez ozira na stopinje alkoholovine v vsi deželi po 1 gld., in sicer pod določenimi pobiralnimi pogoji.

3. 30% doklada na vso predpisano svoto vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred.

B. Za normalno-šolski zaklad:

10% doklada na polni predpis vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred.

II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I. Najvišje potrjenje.«

Finančni odsek, v čegar imenu imam čast poročati, se nikakor ni mogel pridružiti temu nasvetu deželnega odbora. Ni namreč nikakor videti nujne potrebe, zakaj bi deželni zbor že sedaj, meseca julija sklepal o provizoriji gledé pobiranja deželnih priklad za leto 1897. Mi pričakujemo in moramo kot varuhi deželnih ustavnih pravic pričakovati, da bo deželni zbor letos sklican, in sicer tako, da bo mogoče o pravem času ustanoviti deželni proračun. To pravico imamo in moramo varovati; ako bi pa sprejeli nasvet deželnega odbora, kakor se je predložil, bi mi s tem izrekli, da ne polagamo nobene važnosti in vrednosti na redno sklicanje deželnega zbora. S tega principijelnega stališča je bil finančni odsek odločno proti nasvetu deželnega odbora in, ne gledé na finančno-politične pomisleke, ki »in merito« govore zoper ta nasvet, stavi predlog:

Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

»Preko tega poročila in v njem stavljenega nasveta prestopi se na dnevni red.«

Deželni glavar:

Gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

K. k. Landespräsident Freiherr von Hein:

Die Ungewißheit über das Schicksal des Antrages des Finanzausschusses veranlaßt mich namens der Regierung die Erklärung abzugeben, daß auf eine Forterhebung der für das Jahr 1896 ausnahmsweise bewilligten Bier- und Brantweinsteuer im Jahre 1897 nicht zu rechnen ist. Diese Abgaben wurden, wie ich bereits bei der Berathung des Budgets für das Jahr 1896 zu bemerken die Ehre hatte, nur ausnahmsweise zugestanden, für das Jahr 1897 kann jedoch auf diese Umlagen nicht gerechnet werden, was ich hiemit zur Kenntniß zu nehmen bitte.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Niče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Točke:

8. **Ustno poročilo finančnega odseka gledé iz državnih sredstev deželi Kranjski povodom potresa dovoljenega 3% posojila v znesku 1,500.000 gld.** (k prilogi 59).
8. **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend das aus Staatsmitteln dem Lande Krain aus Anlaß des Erdbebens gewährte 3% Darlehen im Betrage von 1,500.000 fl.** (zur Beilage 59).
9. **Ustno poročilo finančnega odseka gledé dovoljenja triodstotnih posojil potrebnim posestnikom takih poslopij, ki jih je potres podrl ali poškodoval, iz svote 500.000 gld., ki se je dovolila deželi kranjski iz državnih sredstev** (k prilogi 60).
9. **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Gewährung von dreiprocentigen Darlehen an hilfsbedürftige Besitzer von solchen Gebäuden in Laibach und den Landbezirken Krains, welche durch Erdbeben zerstört oder beschädigt wurden, aus dem dem Lande Krain aus Staatsmitteln bewilligten Betrage von 500.000 fl.** (zur Beilage 60).
10. **Ustno poročilo finančnega odseka o namenu 450.000 gld. posojila v regulacijske namene mestne občine Ljubljanske** (k prilogi 61).
10. **Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Aufnahme eines Darlehens von 450.000 fl. zu Regulierungszwecken der Stadtgemeinde Laibach** (zur Beilage 61).

odpadejo, in na vrsto pride:

11. Ustno poročilo finančnega odseka o zgradbi novega poslopja na mestu sedanjega dvorca (k prilogi 62).

11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses inbetreff des Baues eines neuen Gebäudes an Stelle der gegenwärtigen Burg (zur Beilage 62).

Poročevalec dr. Majaron:

Visoka zbornica! V prilogi 62., katero ste, častiti gospodje tovariši, gotovo čitali, navaja deželni odbor razloge, zakaj v izrednem tem zasedanji ni predložil načrtov za zgradbo novega deželnega dvorca, kakor mu je bilo naročeno s sklepom z dné 11. febr. t. l.

Deželni odbor ni imel niti pripravnega projekta, na podlagi katerega bi se bil dal izdelati podrobni načrt. Jeblingerjev projekt, katerega je visoka zbornica zadnje dni prejšnjega zasedanja imela pred očmi, ni bil pripraven in ni odgovarjal namenom deželnega dvorca in pogojem, ki se morajo staviti gledé te stavbe. Zato je deželni odbor meseca marca razpisal konkurz za pridobitev primernih projektov in obljubil 2000 kron nagrade za najprimernejši projekt. Do določenega róka, to je do dné 30. aprila, pa sta došla samo dva projekta.

Razsodniki, ki so meseca junija ta dva projekta pretresali, so jeden projekt popolnoma zavrgli, drugemu pa so sicer pripoznali nagrado 1200 kron, vendar pa izrekli, da se ne dá priporočati za izvršitev, ako se na njem ne izvrše jako bistvene spremembe.

O tem govori natančno priloga 62, in vse to je tudi iz aktov razvidno.

Finančni odsek je smatral, da je deželni odbor opravičen, če še ni predložil podrobnega načrta in ravno tako, ako priporoča, da se naj mu dovoli daljši odlog do prihodnjega zasedanja.

Finančni odsek pritrjuje torej temu predlogu, vendar je pa mnenja, da naj deželni odbor skrbi za tak načrt in proračun, da bo deželni zbor prihodnjič vedel, pri čem da je gledé troškov in da bo vsako prekoračenje izključeno. Kar se tiče prekoračanj, imamo namreč jako žalostne skušnje pri deželnih zgradbah in zato v imenu finančnega odseka povdarjam, da je treba natančnega načrta z vsemi podrobnostimi tudi gledé dekorativnih oprav. pri katerih se lahko mnogo prištedi, pa tudi lahko jako mnogo potrosi. Proračun naj bo kolikor mogoče detailiran in zlasti je treba tudi označiti stavbinski material, ki je lahko jako drag.

Na vse to opozarja finančni odsek, ker hoče že naprej imeti jasen račun in preprečiti vsak naknadni kredit.

Stavbinski urad in deželni odbor sta mnenja, da se bo z zneskom 370 000 gld. dalo zgraditi jako dostojno, solidno in smotrom primerno poslopje in tudi finančni odsek je tega mnenja, vendar hoče

povdarjati, da je to skrajni maksimum, ki se dá dovoliti.

Ker se je nadalje v odseku od strani deželnega odbora povdarjalo, da je stavbeni urad z drugim delom preobložen, zdelo se je finančnemu odseku umestno, dovoliti, da se sme deželni odbor poslužiti tudi posebnega strokovnjaka, ako stavbinski urad do prihodnjega zasedanja ne bi mogel izdelati načrta.

Po vsem tem v imenu finančnega odseka nekoliko spreminjam predlog deželnega odbora in dodatno priporočam:

»Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

Deželnemu odboru se naroča, da do prihodnjega deželno-zborskega zasedanja dá izdelati nov načrt z vsemi podrobnostmi, zlasti tudi gledé dekorativne oprave in natančen proračun troškov, zlasti tudi gledé stavbenega materiala za zgradbo novega dvorca po določenem programu tako pravočasno, da se bo zgradba mogla prihodnjo pomlad pričeti. Pri tem se je trdno držati tega, da zazidana površina ne sme presežati 1700 m², proračun troškov za vso stavbo in za opravo deželno-zborskih prostorov pa nikakor ne 370.000 gld.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrde predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.) Sprejeto.

Na vrsto pride:

12. Ustno poročilo finančnega odseka gledé priskrbe režijskih potrebščin in gledé preskrbovanja bolnikov s hrano v deželni bolnici, porodišnici in hiralnici (k prilogi 63.).

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses, betreffend die Beistellung der Regierfordernisse und der Krankenverpflegung in der Landeskranken-, Gebär- und Sickenanstalt (zur Beilage 63.).

Berichterstatter Excellenz Freiherr von Schwegel:

Dem hohen Hause liegt der Bericht des Landesausschusses betreffend die Beistellung der Regierfordernisse und der Krankenverpflegung in der Landeskranken-, Gebär- und Sickenanstalt, Beilage Nr. 63 vor. Dieser Gegenstand bildete schon wiederholt den Anlaß, die Frage der Verpflegungskosten, wie sie sich aus den Regie- und den Verpflegungskosten zusammensetzen, hier zu erörtern. Schon vor vielen Jahren ist diese Frage hier eingehend besprochen und sind diesbezüglich schon wiederholt Anträge angenommen worden, dahingehend, daß ein neuer Vertrag mit dem Orden auf einer gerechteren Grundlage, als es früher der Fall zu sein schien, abzuschließen sei. Nachdem nun

das neue Krankenhaus nach allen Richtungen in Betrieb gesetzt worden ist und es sich herausstellt, daß die Kosten für verschiedene Einrichtungen, für welche bis jetzt der Orden selbst aufzukommen hatte, nunmehr vom Lande zu tragen sind, z. B. die Kosten für die Beleuchtung, Beheizung und Wasserversorgung, ergibt sich in gebieterischer Weise die Nothwendigkeit einer Revision des bestehenden Vertrages. Eine Revision ist unerlässlich im Hinblick auf die geringeren Ausgaben, welche der Orden einerseits für die Verpflegung der in den Krankenanstalten untergebrachten Kranken, andererseits für die Regie dieser Anstalten zu tragen hat, welche Frage sobald als möglich in der Weise geregelt werden soll, daß die zu treffenden neuen Vereinbarungen als von dem Zeitpunkte in Geltung bestehend zu betrachten sind, wo die neue Anstalt eröffnet und in Betrieb gesetzt wurde. Der Landesausschuß hat in der richtigen Erkenntnis der Sachlage diese Angelegenheit eingehend geprüft und diesbezüglich Erhebungen gepflogen, aus denen sich die Anhaltspunkte für die Revision des Vertrages von selbst ergeben. Es steht außer Zweifel, daß von Seite des Ordens, welcher jetzt die Verpflegung und Regie führt, der Ersatz von solchen Kosten nicht mehr in Anspruch genommen werden kann, welche er jetzt nicht mehr zu tragen hat. Es ist also mit Bestimmtheit zu erwarten, daß in dieser Beziehung von Seite des Ordens keinerlei Schwierigkeiten sich ergeben werden, insoweit als nachgewiesen werden kann, daß der Orden thatsächlich nach den verschiedensten, schon früher angedeuteten Richtungen wesentliche Ersparnisse erzielen wird.

Andererseits dürfen wir hervorheben, daß die Verdienste des Ordens um die Pflege der Kranken von diesem hohen Hause stets bereitwillig anerkannt worden sind und daß der Orden sich in den Kreisen der Herren Abgeordneten mit Recht lebhafter Sympathien erfreut, daß wir demnach unsererseits gewiß das weitgehendste Entgegenkommen, soweit es mit der finanziellen Lage des Landes vereinbart werden kann, beweisen werden, damit eine gerechte und billige Verständigung erzielt und auch gewissen Mehrleistungen, die den Orden jetzt treffen, Rechnung getragen werde. Aber gerade diese Sympathien, diese Würdigung der Verdienste des Ordens, geben uns auch den vollen Anspruch zu der Erwartung, daß von Seite des Ordens ebenso das weitgehendste Entgegenkommen uns gegenüber bethätigt werden wird. Es ist unmöglich zu leugnen, daß gewisse Auslagen der Orden heute nicht mehr zu tragen hat und daß die Erreichung einer billigen Ausgleichung bezüglich dieser Auslagen kaum auf ernste Schwierigkeiten stoßen kann. Wenn wir darauf hinweisen, daß heute die Kosten für die ganze Beleuchtung und Beheizung in der Anstalt und nicht nur die Beheizung und Beleuchtung in den Krankenzimmern, sondern auch in der Küche und andern Localitäten, wofür bisher der Orden Vorsorge zu treffen hatte, für denselben entfallen, wenn wir weiters hervorheben, daß auch der Wasserbedarf in reichlichster Weise durch das Land beschafft wird, lauter Ausgaben also, für welche bisher der Orden selbst aufzukommen hatte, so wird es erklärlich, daß, da ein gewisser Abzug gemacht werden muß und kann, die Regiekosten, welche bisher per Kopf und Verpflegstag mit 14 fr. berechnet wurden, in Zukunft einen wesentlich niedrigeren Ansat, der 10 bis 11 Kreuzer nicht übersteigen dürfte, erfahren müßten.

Ein gleiches Bewandtnis hat es mit dem Verspeisungstariße, indem nicht gelängnet werden kann, daß auch in dieser Beziehung seit der Zeit, als der letzte Tarif festgesetzt wurde, wesentliche Aenderungen sich vollzogen haben. Jedermann weiß, daß seither die Getreidepreise und damit in Verbindung auch die Mehlspeise bedeutend zurückgegangen sind; das Gleiche gilt bezüglich des Weines und mancher anderer Erfordernisse für die Küche. Alle diese Dinge können und sollen vollständige Berücksichtigung finden. Wir können mit den diesbezüglichen Ausführungen des Landesauschusses, wie sie vorliegen, im großen und ganzen uns nur vollkommen einverstanden erklären, müssen jedoch darauf bestehen, daß die Verhandlungen sobald als möglich in ernstester Weise und mit jenem Erfolge durchgeführt werden, welchen das Land mit Recht erwarten darf. Wir geben uns keiner Täuschung hin und haben uns einer solchen auch nie hingegeben, daß die Auslagen für die Regiekosten im neuen Krankenhause größer sein werden, als im alten. Wir haben in dieser Beziehung schon wiederholt nach den Berichten, welche der Landesauschuß dem hohen Hause vorgelegt hatte, mit bestimmten Ziffern, mit einer Mehrbelastung von ungefähr 10.000 fl. zu rechnen gehabt. Ich glaube, daß unsere Voraussetzungen in dieser Beziehung sich ebenso erfüllen werden, wie andererseits bei verschiedenen Anlässen auf Ersparnisse in einem Betrage von mehr als 5000 fl. hingewiesen wurde, von denen die Beschränkung unserer Mehrkosten im gedachten Betrage abhängig ist und bezüglich welcher wir den entsprechenden Erfolg zu erwarten berechtigt sind. Ich glaube also der bestimmten Erwartung Ausdruck geben zu dürfen, daß die Verhandlungen, welche der Landesauschuß mit dem Orden mit allem Nachdrucke und mit allem Ernste einzuleiten und zu führen berufen ist, bei gegenseitigem Entgegenkommen im Interesse der Sache zu einem entsprechenden Resultate führen werden. Wir dürfen aber keinen Augenblick den Ernst der ganzen Frage und die Festigkeit, mit welcher diese Frage behandelt und zum Abschlusse gebracht werden soll, in Zweifel ziehen lassen und wenn in dieser Beziehung in den Anträgen des Landesauschusses auch auf die Eventualität der selbständigen Regie hingewiesen wird, so muß auch eine solche Eventualität unter allen Umständen mit aller Ruhe und allem Ernste ins Auge gefaßt werden. Sollte die Nothwendigkeit einer solchen Maßregel nicht eintreten, so wird dies uns zur Befriedigung gereichen; im anderen Falle aber werden sich Mittel und Wege finden, die Interessen des Landes ebenso vollständig zu wahren, was aber, ich betone dies, nicht gleichbedeutend zu sein braucht mit einem Ausschlusse des Ordens von der Krankenpflege, für welche er in erster Reihe berufen ist. Wir anerkennen, ich wiederhole es, dessen Verdienste auf diesem Gebiete vollkommen und werden dessen Mitwirkung in dieser Richtung stets gerne und dankbar in Anspruch nehmen.

Der Finanzausschuß hat die Anträge des Landesauschusses eingehend geprüft und von den Sachverständigen, beziehungsweise von den kompetenten Beamten des Landesauschusses sind auch noch alle jene Aufklärungen gegeben worden, die erforderlich waren, um dem Ausschusse die volle Klarheit über die Sachlage zu verschaffen. Ueberzeugt, daß die Darstellung des Landesauschusses mit den thatsächlichen Verhältnissen vollkommen übereinstimmt, hat

mich der Finanzausschuß beauftragt, dem hohen Hause die Anträge des Landesauschusses, wie sie vorliegen, mit der einzigen Aenderung zur Annahme zu empfehlen, daß der Eingang, wo es heißt: „Der Landesauschuß wird ermächtigt“, angesichts des Ernstes dieser Beschlüsse zu lauten hätte: „Der Landesauschuß wird beauftragt“ u. s. w. Ich habe demnach die Ehre, nachstehende Anträge dem hohen Hause zur Annahme zu empfehlen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1.) Der Landesauschuß wird beauftragt, mit der Gemeinde der Töchter der christlichen Liebe des h. Vincenz von Paul wegen Beistellung der Regieerfordernisse und der Krankenverspeisung in der Landeskranken-, Gebär- und Siedenanstalt einen neuen Vertrag abzuschließen, wobei jedoch folgende Grundsätze festzuhalten sind:

a) Die per Kopf und Tag zu zahlende Regievergütung muß gegenüber dem gegenwärtigen Betrage in einem Maße herabgesetzt werden, das dem Wegfall aller jener Leistungen entspricht, welche nach dem früheren Vertrage und im alten Krankenhause die Ordensgemeinde zu tragen hatte, im neuen aber vom Lande bestritten werden;

b) der Speisetarif ist umzurechnen, beziehungsweise herabzusetzen und hiebei auch Vorsorge zu treffen, daß die Minderleistung, die sich für die Ordensgemeinde durch den Wegfall der Beiträge für Brennmaterial und Beleuchtung in der Küche ergibt, in geeigneter Weise in Rechnung gezogen werde;

c) der Betrag, der bei der Anschaffung von Speisen und Getränken entfällt, weil das neue Krankenhaus außerhalb der Verzehrungssteuerlinie der geschlossenen Landeshauptstadt Laibach gelegen ist, muß berechnet und der Ordensgemeinde gegenüber in Abzug gebracht werden.

2.) Die Bestimmungen des neuen Vertrages sind für die Abrechnung mit der Ordensgemeinde von dem Zeitpunkte an maßgebend, zu dem das neue Krankenhaus bezogen wurde.

3.) Sollte es dem Landesauschusse nicht gelingen, einen neuen Vertrag unter Verwirklichung der vorstehenden Grundsätze zu vereinbaren, so wird er beauftragt, geeignete Vorschläge wegen Einrichtung der eigenen Regie im neuen Krankenhause dem Landtage zu unterbreiten.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrde tem predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi so sprejeti.

Na vrsto pride:

13. Ustno poročilo upravnega odseka o razdružitvi selske občine Škofjaloka v dve samostojni občini (k prilogi 56.).

13. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Bischofslack in zwei selbständige Gemeinden (zur Beilage 56.).

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Upravni odsek posvetoval se je o poročilu deželnega odbora, ki se tiče prošnje občinskega sveta v Škofjiloki, da bi se združila selska občina Škofjaloka v dve samostojni občini.

Razlogi, ki govoré za to združenje, so obsežni in naglašeni v poročilu deželnega odbora, in upravni odsek je soglasno smatral, da so taki, da se prošnja usliši, oziroma da se pritrudi predlogu, ki ga stavlja deželni odbor.

Zategadelj imam čast v imenu upravnega odseka predlagati:

»Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. Priloženemu načrtu zakona se ustavno pritrudi.
2. Deželnemu odboru se naroča, da temu načrtu zakona izposluje Najvišje pritrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Dem anruhenden Gesetzentwurfe wird die verfassungsmäßige Zustimmung erteilt.
2. Der Landesauschuß wird beauftragt, diesem Gesetzentwurfe die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Globočnik ima besedo.

Poslanec Globočnik:

Visoka zbornica! Zveza nejd nakih faktorjev, to je faktorjev, ki nimajo enakih namenov in načel, teženj in potreb, ne more biti koristna in najboljše je, če se taka zveza ne pospešuje, in kjer obstoji, da se razveljavi in odpravi.

To načelo velja ne le v privatnem življenji, ampak tudi v javnem življenji in povsodi, tudi v tem slučaju, katerega imamo danes v razpravi, kar se tiče združitve Škofjeloške občine. Mesto Škofjeloško je z 18 vasi in nekaterimi zaselbami združeno v jedno veliko občino, broječo 3983 prebivalcev, katera meri 63 kvadratnih kilometrov. Ta občinska zveza pa ne ugaja ne meščanom Škofjeloškim in ne okoličanom vaščanom, ker ni ugodna ne iz teritorialnih, ne iz gmotnih, ne iz tehničnih in rekel bi tudi ne iz narodno-gospodarskih ozirrov.

Kar se tiče teritorialnih ozirrov ni ugodna zaradi tega, ker so nekatere vasi, ki spadajo v občino, preveč oddaljene od središča, od sedeža županovega. Sedež županov je v Škofjiloki in nekatere vasi n. pr. Sapotnica, Stanišče, Sv. Florijan, Št. Ožbalt, Valterski Vrh, oddaljene so po 10—15 km in tudi nad 15 km od sedeža županovega. Torej je treba dotičnim vaščanom, ako imajo opravilo pri županu, napraviti po 3—4 ure dobre hoje na sedež županov v Škofjiloko in ravno toliko zopet nazaj, ko se vračajo domov.

To so neprilichnosti, katere bi bilo gotovo dobro odstraniti. Dobro bi bilo torej, da bi se ločile občine, da bi se nanravnala občina za mesto s sedežem v Škofjiloki, in občina za vasi s sedežem v središču teh vasi, namreč v Zmincu.

Pa tudi v gmotnem oziru ne kaže te občinske zveze vzdržavati. Mesto Škofjaloka je čedno in zdravo mestece, ki šteje 2175 prebivalcev, je sedež okrajnega sodišča, davčnega urada, poštnega in telegrafskega urada, ima faro in več šol, in tudi precej privlačne moči za tujce, zlasti po leti kot letovišče. Mesto ima precej uradništva in duhovništva, precej posvetne inteligence, tuje in mestne in torej ima Škofjaloka vse druge dolžnosti nasproti temu prebivalstvu, kakor jedna ali druga vas nasproti vaščanom. Škofjaloka, kot mesto, mora skrbeti za dobre varnostne in sanitarne razmere, za čednost cest in javnih prostorov, za dobro kanalizacijo, dobro pitno vodo, eventualno za vodovod, dobro razsvetljava. To so same take stvari, za katere vasi nimajo pravega razuma, ali če bi ga imele, nečejo ga kazati.

Za te potrebe pa treba tudi sredstev, da se pokrijejo stroški. In ako pride tako vprašanje v občinski zastop Škofjeloški, so gotovo zastopniki vasi, ki pri dovoljevanji potrebnih svot kolikor toliko težav delajo, kar je čisto naravno. Te naprave služijo skoraj izključno le mestu in težko je pritruditi zastopnikom vasi v doklade, ki služijo za pokritje takih potrebščin. Če imajo meščani večino, kar se je dosedaj skoraj zmerom zgodilo, potem morajo zastopniki vasi tudi doklade za mestne potrebe prevzeti in potem nastane nevolja na strani vaščanov, ki so v mestni občini, ker ti mislijo, da so vsled zveze z mestom oškodovani.

Ako pa bi imeli vaščani večino v mestnem zastopu, kar bi se tudi lahko zgodilo, bi se morda večkrat pripetilo, da bi se mestu potrebne naprave ne zvrševale, da bi se ne dovoljevala potrebna sredstva, in tedaj bi meščani prišli do prepričanja, da je zveza z vasi jako neugodna in škodljiva za mesto, ki ne more priti do pravega razvitka.

Torej to so neugodne razmere in zato je najbolje, da bi se storilo, kar želé meščani in vaščani, namreč da se združi občina v dve občini, kajti zaupanja med takimi zastopniki, ki so si v denarnih zadevah kolikor toliko nasprotni, ni pričakovati, in ni pričakovati, da bi se moglo trajno složno delovanje vršiti mej njimi.

Najbolje je, da vsak gospodari na svojem, meščan v mestu in vaščan v vasi.

Nadalje je treba upoštevati, da se lahko zgodi, ker imajo vasi toliko volilcev, da bi vasi prevladale meščane in imele odločilno večino v mestnem zastopu, in kako bi se potem mestu godilo, se lahko misli. Mesto bi nazadovalo, ker bi ne dobilo dovoljenih sredstev za razvitek in bi se nikakor ne moglo vzdrževati na kulturnem višku. Lahko bi se pripetilo, da bi vaški zastopniki pri volitvi župana gledali le na svojo ugodnost in ne na mestno, in volili župana, ki bi imel svoj sedež v oddaljenih vaseh v Sapotnici

ali v St. Ožboltu in kako neprilčno bi bilo to, ako bi mesto imelo župana v tako oddaljenem gorskem kraju.

Tudi je uvaževati razmere ob vojskinem času. Kaj bi rekla vlada, ako bi bil župan tako daleč zunaj mesta, katerega bi lahko jedenkrat ali tudi večkrat potrebovala ravno v mestu? In da to ni nemogoče, da bi dobili vaški zastopniki večino, to dokazuje nam skušnja, kajti pri zadnjih volitvah so zmagali meščani samo v I. volilnem razredu, v II. in III. razredu pa so zmagali vaščani. Prejkone bo ta volitev razveljavljena, ako ne, nastal bi jako žalosten položaj za mesto Škofjeloško.

Torej za mesto in za vso občino je najbolje prikladno, ako se ločitev v dve občini zvrši in to je tudi lahko mogoče, ker so vsi zastopniki izrekli, da so zadovoljni, tako meščanski, kakor vaščanski.

Nadalje so tudi premoženjske razmere popolnoma uravnane in urejene. In vsaka občina bi potem bila vender še tako močna, da bi mogla zvrševati vse svoje dolžnosti tudi v izročenem področji, kajti občina mesta Škofjeloškega štela bi 2208, Zminec pa 1775 prebivalcev.

Jaz si torej dovoljujem prav toplo priporočati predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Kalan ima besedo.

Poslanec Kalan:

Visoki zbor! Kot poslanec Loške okolice sem častitemu gospodu predgovorniku le hvaležen za besede, s katerimi je priporočal predlog upravnega odseka, s katerim se tudi jaz popolnoma strinjam. Potrjujem le, da to razdružitev ravnotako želé prebivalci mesta Škofjeloškega, kakor tudi okoličani.

Ker je že častiti gospod predgovornik navajal vse razloge, ki govoré za to, da se selska občina Škofjeloška razdruži v dve samostojni občini, ne bom nadalje govoril, ampak samo še od svoje strani toplo priporočam, da se to kakor hitro mogoče zgodi.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prestopimo v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1.

Poročevalec dr. Tavčar:

(Bere § 1., 2., uvod in naslov zakonskega narčta iz priloge 56, ki brez razgovora obveljajo v drugem in tretjem branju. — Liest § 1, 2, Eingang und Titel des Gesetzentwurfes aus Beilage 56, welche ohne Debatte in zweiter und dritter Lesung angenommen werden.)

Predlog je potem še:

2. »Deželnemu odboru se naroča, da temu narčtu zakona izposluje Najvišje potrjenje.

2. Der Landesauschuss wird beauftragt, diesem Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken."

Deželni glavar:

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

S tem je ta točka rešena. Na vrsto pride:

14. Ustno poročilo upravnega odseka gledé dovolitve 5 % naklade na najemnino v Ribniškem trgu (k prilogi 58).

14. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Bewilligung einer 5 % Auflage von den Miethzinserträgissen im Markte Reifnitz (zur Beilage 58).

Poročevalec Jelovšek:

Visoki deželni zbor! Občina Ribnica obstoji iz več katasterskih občin.

Te plačujejo 15 % naklado na direktne davke in 15 % na indirektne, vrh tega ima pa trg še posebej 20 % naklado na direktne in 15 % naklado na indirektne davke in 50 kr. naklade na vsak hektoliter piva. Trg potrebuje 14.700 gld. za vodovod, torej vsako leto 1.000 gld. in te le dobi, ako sme pobirati še 5 % naklado na najemnino. Tako doklado je že lansko leto pobiral, letos pa stopa pred deželni zbor s prošnjo, da dovoli pobiranje te naklade za dōbo desetih let, kajti to je nujno potrebno, da se bo dolg amortizoval in obrestoval.

Deželni odbor je predlagal, naj se prošnji ugodi in upravni odsek je v svoji seji odobril predlog deželnega odbora, in torej predlaga:

»Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. V trgu Ribnici se za 1896. leto do vštetelega leta 1904 dovoli pobiranje 5 % naklade na najemnino.

2. Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje pritrjenje.

Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Im Markte Reifnitz wird für die Jahre 1896 bis einschließlic 1904 die Einhebung einer 5 % Auflage von den Miethzinserträgissen bewilliget.

2. Der Landesauschuss wird beauftragt, diesem Beschlusse die Allerhöchste Sanction zu erwirken."

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

15. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji posestnikov iz Orehovice in Polhovice za izločitev iz občine Brusnice, okraj Novomesto.

15. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition der Insassen von Ausisdorf und Polhovica um Ausscheidung aus der Gemeinde Brunitz, Bezirk Rudolfswert.

Berichterstatter Ritter von Langer:

Die Petition der Untergemeinden Orehovica und Polhovica, welche zum Verbaude der Gemeinde Brusnice gehören, halte ich für vollkommen berechtigt und habe hierüber auch im Verwaltungsausschusse in diesem Sinne referirt. Die Gemeinde Brusnice ist geographisch in zwei Theile getheilt, Orehovica und Polhovica einerseits und Brusnice andererseits. Die Untergemeinden Orehovica und Polhovica haben mit Brusnice, dem Hauptorte der Gemeinde gleichen Namens, wenig Verkehr und infolge dessen auch keine gemeinsamen Interessen. Außerdem sind Polhovica und Orehovica in eine andere Gemeinde, nämlich nach St. Barthelmä eingepfarrt und demgemäß der Wunsch der Bevölkerung auf Errichtung einer selbständigen Gemeinde gerechtfertigt. Nachdem jedoch vorerst untersucht werden muß, ob eine solche Trennung der Bestimmung des § 3. der Gemeindeordnung vom Jahre 1866 entspricht, so hat der Verwaltungsausschuss beschlossen, es sei der Landesauschuss zu beauftragen, diese Angelegenheit näher zu prüfen und stellt demgemäß den Antrag:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Die Petition der Untergemeinden Orehovica und Polhovica, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Brusnice in zwei selbständige Gemeinden wird dem Landesauschuss mit dem Auftrage abgetreten, die Angelegenheit zu studiren und in der nächsten Session geeignete Anträge zu stellen.“

Deželni glavar:

Gospodje so čuli predlog. Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrđe predlogu upravnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Torej smo končali današnji dnevni red.

Deželnemu odboru se je dostavila danes prošnja mestnega magistrata ljubljanskega, da sme za zgradbo topničarske vojašnice najeti posojilo do najvišjega zneska 400.000 gld. Ker bo sabotna seja visoke zbornice bržkone zadnja v tem zasedanji in bi prošnja prepozno došla visokemu deželnemu zboru, ako bi se ž njo šele imel pečati deželni odbor, predlagam, da se ta prošnja kot peticija, došla visokemu deželnemu zboru, takoj izroči finančnemu odseku v pretres in poročanje, ker bo le na ta način mogoče, da se reši še v tem zasedanji in da pride v soboto na dnevni red.

(Pritrjuje se. — Zustimmung.)

Ker se visoka zbornica strinja s tem predlogom, izroča se prošnja finančnemu odseku.

Prihodna seja bo v saboto, dné 11. t. m., in sicer ob polu devetih dopoldne.

Na dnevni red pridejo vse točke, ki še niso rešene, ker smatram, da bo to zadnja seja v tem zasedanji.

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Upravni odsek ima sejo danes popoldne ob polu peti uri v deželni hiši in finančni odsek jutri zjutraj ob deveti uri in sicer tudi v deželni hiši.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 1. uri 15. minut popoldne. — Schluss der Sitzung um 1 Uhr 15. Minuten nachmittag,